

GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling Antwerpen en Gent

1 INHOUDSOPGAVE

2	Introductie	3
3	GTI-strategie Antwerpen en Gent.....	4
3.1	Antwerpen	4
3.1.1	Gebiedsafbakening en stedelijke regie	4
3.1.2	Analyse van noden en kansen	4
3.1.3	Beschrijving van een geïntegreerde aanpak van deze noden en kansen	20
3.1.4	Afbakening duurzame stedelijke ontwikkeling.....	21
3.2	Gent.....	23
3.2.1	Gebiedsafbakening en stedelijke regie	23
3.2.2	Analyse van noden en kansen	24
3.2.3	Beschrijving van een geïntegreerde aanpak van deze noden en kansen	32
3.2.4	Afbakening duurzame stedelijke ontwikkeling.....	33
4	Linken met het programma EFRO Vlaanderen 2021- 2027.....	36
4.1	Prioriteit 1 (2.A.1): Een competitiever en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT-connectiviteit	36
4.2	Prioriteit 2 (2.A.2): een duurzamer en meer CO ₂ neutraal Vlaanderen	36
5	Beschrijving van de betrokkenheid van de lokale stakeholders	37
5.1	Antwerpen	37
5.2	Gent.....	38
6	Bijlagen	39
6.1	Antwerpen	39
6.2	Gent.....	39

2 INTRODUCTIE

In de EFRO¹-verordening (art. 11) is voorzien dat minimaal 8% van de EFRO-middelen voorbestemd is voor duurzame stedelijke ontwikkeling. De Vlaamse regering bepaalde in het EFRO-Programma Vlaanderen 2021-2027 dat er, omwille van de schaalgrootte en dichtheid van de steden Antwerpen en Gent ten opzichte van de andere Vlaamse centrumsteden, een specifieke benadering voor beide grootsteden noodzakelijk is. 10% van de middelen voor duurzame stedelijke ontwikkeling zal ingezet worden in de steden Antwerpen en Gent.

De inzet van deze middelen moet gebeuren via een geïntegreerde territoriale investering of kortweg GTI, zoals beschreven in de CPR²-verordening (art. 22 & 23) en met focus op stedelijke gebieden, inclusief functionele stedelijke gebieden.

Speciale aandacht moet hierbij gaan naar:

- aanpak milieu- en klimaatuitdagingen;
- gebruik van het potentieel van digitale technologieën voor innovatieve doeleinden;
- ondersteuning van de ontwikkeling van functionele stedelijke gebieden.

Binnen het EFRO Vlaanderen-programma zijn er twee prioriteiten, verder onderverdeeld in specifieke doelstellingen (SD's):

- Prioriteit 1 (2.A.1): Een competitiever en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en regionale ICT- connectiviteit
  - o SD 1.1: de ontwikkeling en versterking van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en de invoering van geavanceerde technologieën
  - o SD 1.2: de benutting van de voordelen van digitalisering voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden
  - o SD 1.4: de ontwikkeling van vaardigheden voor slimme specialisatie, industriële transitie en ondernemerschap
- Prioriteit 2 (2.A.2): een duurzamer en meer CO₂ neutraal Vlaanderen
  - o SD 2.1: de bevordering van energie-efficiëntie en de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen
  - o SD 2.2: de bevordering van hernieuwbare energie overeenkomstig richtlijn EU 2018/2001, met inbegrip van de daarin vastgelegde duurzaamheidscriteria
  - o SD 2.4: de bevordering van klimaatadaptatie en rampenrisicopreventie en weerbaarheid, rekening houdend met op ecosystemen gebaseerde benaderingen
  - o SD 2.8: de bevordering van duurzame multimodale stedelijke mobiliteit als onderdeel van de overgang naar een koolstofneutrale economie

Van de totale beschikbare middelen is 60% voorbestemd voor prioriteit 1 en 40% voor prioriteit 2.

Voor de opmaak van de territoriale strategie zullen de steden Antwerpen en Gent gebruikmaken en vertrekken van bestaande strategische documenten. De EFRO-middelen in het kader van de GTI duurzame stedelijke ontwikkeling zullen ingezet worden ter ondersteuning van stedelijke initiatieven die vertrekken vanuit het kader dat gevormd wordt door de bestuursakkoorden en het meerjarenplan, en die onder regie van de steden uitgevoerd worden.

---

¹ EFRO staat voor Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

² CPR staat voor Common Provisions regulation. Dit is de verordening die de algemene zaken regelt voor enkele Europese structuurfondsen waaronder EFRO

3 GTI-STRATEGIE ANTWERPEN EN GENT

3.1 ANTWERPEN

3.1.1 Gebiedsafbakening en stedelijke regie

De GTI-strategie voor de stad Antwerpen is van toepassing op projecten die worden uitgevoerd op het grondgebied van de stad Antwerpen. Deze projecten zijn medebepalend voor het stedelijke weefsel en kunnen een belangrijke impact op de wijk, buurt of gehele stad aantonen.

Er wordt gekozen om de EFRO-middelen thematisch gebundeld in te zetten voor projecten die door de stad Antwerpen zelf opgezet worden, of projecten waarin de stad minimaal een belangrijke regierol heeft. . Omwille van de coherentie van het EFRO-programma en de projecten, is aansluiting met het bestuursakkoord 2019-2024³ van absoluut belang. Op die manier kan doelgerichtheid en samenhang in het stedelijke EFRO-programma gerealiseerd worden en kan de hefboomfunctie van EFRO, impact en multiplicatoreffect, bewaakt worden.

Projectdoelstellingen zullen moeten beantwoorden aan de principes en thema's die in deze GTI-strategie werden opgenomen.

3.1.2 Analyse van noden en kansen

De klimaatverandering vormt een van de grootste uitdagingen vandaag en de volgende jaren. Hoewel het een wereldwijd probleem is, zijn de oorzaken en de oplossingen vaak lokaal. Willen we de klimaatverandering beperken, dan zijn er tussen 2020 en 2030 heel wat ingrepen en inspanningen nodig. Met de stad Antwerpen willen we hierin een voortrekkersrol opnemen⁴. Op die manier dragen we ook bij aan de doelstellingen van het Vlaamse, nationale, Europese en internationale klimaatbeleid.

De stad Antwerpen keurde op 14 december 2020 het Klimaatplan 2030 goed⁵. De doelstelling van het klimaatplan is om klimaatverandering te voorkomen (mitigatie) en maatregelen te nemen ter beheersing van de negatieve effecten van klimaatverandering (adaptatie). Tegen 2050 wil Antwerpen klimaatneutraal en klimaatrobuust zijn. Met het Klimaatplan 2030 positioneert Antwerpen zich als voorbeeldstad op het vlak van klimaat.

Klimaatbeleid staat niet op zichzelf. Het is complementair met andere stedelijke beleidsplannen die streven naar een aantrekkelijke en leefbare stad, en versterkt deze. Het Antwerpse groenplan⁶ en het waterplan⁷ omvatten een strategie om groen en water terug te brengen in het straatbeeld, zodat

---

³ Stad Antwerpen, De Grote Verbinding - Akkoord voor de bestuursperiode van 2019 tot 2024. (De nummering in dit GTI document, beginnend met BA, verwijst naar dit document.)

⁴ In het kader van de [EU Mission on Climate-Neutral and Smart Cities](#) (Horizon Europe) werd de stad Antwerpen door de Europese Commissie geselecteerd als 1 van de 100 steden die een voorbeeldrol opnemen in de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030.

⁵ Stad Antwerpen, Klimaatplan 2030 (<https://www.antwerpenmorgen.be/nl/projecten/klimaatplan-2030/media>)

⁶ Stad Antwerpen, Groenplan (<https://www.antwerpen.be/info/52d5052439d8a6ec798b4a4c/een-groenplan-voor-de-stad>)

⁷ Stad Antwerpen, Waterplan (<https://www.antwerpenmorgen.be/nl/projecten/waterplan/media>)

beide plannen niet alleen een mooie, maar vooral een leefbare stad garanderen met plekken die een buffer vormen bij extreme regenval en koelte bieden tijdens hitte.

De stad Antwerpen heeft de ambitie om een topspeler te worden onder de slimme steden. We zetten de digitale transformatie verder met een efficiënte digitalisering van de dienstverlening en eigen werking. De groep stad Antwerpen beschikt daartoe over stabiele, performante en toekomstgerichte IT-platformen. De stad ontwikkelt zich verder als Smart City. Via slimme technologie vinden we oplossingen voor de stedelijke uitdagingen zoals mobiliteit, luchtkwaliteit, klimaatverandering, energievoorziening, vergrijzing en veiligheid. Het resultaat moet een duurzame en wendbare stad zijn waarin het leven van burgers, bedrijven, brains en bezoekers aangenamer is. De stad blijft een levend laboratorium voor innovatieve toepassingen, producten en diensten. Daarbij verliest de stad haar burgers niet uit het oog. De stad zet in op een doorgedreven e-inclusiebeleid zodat iedereen meekan in onze digitale samenleving.

Antwerpen wordt een digitaal getransformeerde stad die innovativiteit uitstraalt. Een stad waar digitaliteit feilloos geïntegreerd is in de interactie tussen stadsgebruikers en de stad zodat onze stadsgebruikers digitaliteit omarmen. Ze worden hierin ondersteund door medewerkers en diensten die digitaal georiënteerd zijn. Om dit te bereiken werken we binnen de stad de komende jaren samen aan:

- de processen die we gebruiken in interactie met de stad en de stadsgebruikers;
- een standvastige en optimale digitale beleving;
- een datagestuurde stad;
- de digitale volwassenheid van onze medewerkers.

De strategie voor digitale transformatie biedt een kader en een samenhang voor de realisatie van de bestuursakkoorden van de stad de districten⁸. De transformatiestrategie ondersteunt de realisatie van de beleidsdoelstellingen. We doen dit door ons in de transformatiestrategie te richten op de interactie met en de beleving van onze stadsgebruikers. Dat is de kern. Een betere en slimmere invulling van de behoefte en de beleving van de stadsgebruiker is voor de stad Antwerpen de komende jaren het doel van de digitale transformatie.

3.1.2.1 Noden

In het kader van de GTI-strategie wordt een omgevingsanalyse gemaakt om de belangrijkste ontwikkelingen en uitdagingen van de stad Antwerpen in beeld te brengen. Gegevens kunnen onder andere geraadpleegd worden op <https://stadincijfers.antwerpen.be/databank> en <https://stadincijfers.antwerpen.be/dashboard>.

Demografie

Het is in eerste instantie belangrijk om naar de belangrijkste demografische ontwikkelingen te kijken. Uit deze ontwikkelingen kunnen we een aantal uitdagingen afleiden.

---

⁸ Stad Antwerpen, De digitale toekomst van Antwerpen (<http://digitaletekomst.antwerpen.be/>)

In 2012 werd de kaap van 500.000 inwoners overschreden. Begin 2021 is de kaap van 530.000 Antwerpenaren overschreden, in 2022 bedraagt het aantal inwoners 531.862. Sinds het jaar 2000 is de bevolking toegenomen met zo'n 79.000 mensen.

Dit vertaalt zich ook in een toename van het aantal gezinnen. Het is wel belangrijk aan te stippen dat de groei in aantal gezinnen vanaf 2014 verminderd is ten opzichte van de jaren ervoor. Dat wil ook zeggen dat de gemiddelde gezinsgrootte toeneemt. Er is al sinds 2006 een relatief sterke jaarlijkse groei van vooral het aantal gezinnen met vier en meer gezinsleden.

Volgens bevolkingsprojecties zou het aantal inwoners toenemen met 28.000 tot 2035. Die groei zou geleidelijk afnemen van een 2.800 per jaar naar een bijkomend aantal van 1.700 op het einde van de periode 2022-2035. Hier is een belangrijke kanttekening bij te maken. Tijdens de coronaperiode is de groei al afgenomen. Het is nog onduidelijk of deze afname ook daadwerkelijk een trendbreuk inhoudt en of de prognoses die nu gedaan zijn, aangehouden kunnen worden.

Het aantal gezinnen neemt volgens de prognoses ook toe. Tussen 2022 en 2035 zou het aantal gezinnen met 11.000 toenemen. De groei is het sterkst bij de kleinere huishoudens. Eenpersoons- en tweepersoonshuishoudens nemen respectievelijk met 4.000 en 3.500 toe. Er is evenwel ook een toename van grotere huishoudens.

Als we verder naar de bevolkingsgroei kijken, dan zijn er een aantal onderliggende trends zichtbaar. De stad Antwerpen krijgt te maken met een groeiend aantal jongeren en een groeiende etnische diversiteit.

- Naar leeftijd zien we dat de toename het sterkst is bij de groep van 10 tot 20 jaar. Daarvoor was er een tijd een stijging van het aantal kinderen onder 10 jaar, maar die trend lijkt nu omgebogen.
- Ook bij tachtigplussers is er lange tijd een stijging geweest, sinds 2020 is er een daling ingezet.
- Een opsplitsing van de bevolking in etnische groepen laat zien waar de bevolkingsgroei zich situeert. De autochtone bevolking neemt jaarlijks af, terwijl het aantal inwoners met allochtone roots toeneemt. Sinds 2019 ligt het aantal inwoners met allochtone roots hoger dan het aantal autochtone inwoners. Het aandeel allochtone inwoners is verder gestegen tot 53%. De relatief sterkste groeicategorieën sinds 2012 zijn Syrië, Afghanistan, Somalië, Roemenië en Bulgarije.

Sociaaleconomische situatie

Wat betreft de socio-economische situatie van de inwoners, zijn dit de belangrijkste globale vaststellingen:

- Het gemiddeld jaarlijks inkomen per inwoner ligt op 16.750 euro en dit is bijna 4.000 euro lager dan in Vlaanderen. Die loonkloof is sinds 2005 steeds groter geworden.
- Alle kansarmoede-indicatoren wijzen op een substantieel grotere aanwezigheid van deze problematiek in Antwerpen dan gemiddeld in Vlaanderen.

Antwerpen wordt tevens geconfronteerd met een lage werkzaamheidsgraad. Het aandeel inwoners op beroepsactieve leeftijd dat effectief werkt, ligt eerder laag (9% lager dan in Vlaanderen). Het aandeel werkzoekenden ligt dan weer dubbel zo hoog als in Vlaanderen. Ook het aandeel niet-actieven, inwoners die niet werken of niet op zoek zijn naar werk, ligt 5% hoger. We zien daarnaast

dat het aantal werkzoekenden per aantal ontvangen vacatures hoger ligt in Antwerpen dan in Vlaanderen.

Die relatief lage werkzaamheid staat in contrast met het feit dat er in Antwerpen relatief meer arbeidsplaatsen zijn dan in Vlaanderen. Per 100 inwoners van 18 tot 65 jaar zijn er 91 arbeidsplaatsen, in Vlaanderen zijn dat er 71. Dit wordt de arbeidsmarktparadox genoemd.

Onderwijs en kinderopvang

De belangrijkste uitdagingen op het vlak van onderwijs zijn:

- Ten eerste stelt zich het capaciteitsvraagstuk. Onder andere door het stijgende aantal geboorten de afgelopen 2 decennia, kwam er een sterke druk te staan op het basisonderwijs. Op Antwerps niveau betekent dit op zijn minst een krappe verhouding tussen het aanbod aan plaatsen en het aantal leerlingen. Lokaal zijn er in tal van wijken ook tekorten.
- De generaties die druk zetten op het basisonderwijs groeien momenteel door naar het secundair onderwijs, zodat het capaciteitsprobleem zich ook daar begint te stellen.
- We zien dat bijna 30% van de kinderen in Antwerpen in een kansarm gezin geboren wordt. Dat is meer dan het dubbele in vergelijking met Vlaanderen. Dit sociaaleconomisch gegeven zet uiteraard ook druk op het onderwijs. Er zijn merkkelijk meer leerlingen in Antwerpen met een risicoprofiel dan in Vlaanderen. Meer dan vier op tien leerlingen heeft een laagopgeleide moeder (zowel in het basis- als secundair onderwijs). Meer dan 6 op 10 leerlingen ontvangt een schooltoelage. Meer dan 4 op 10 heeft thuis niet het Nederlands als moedertaal.
- Een vijfde van de leerlingen verlaat het onderwijs zonder een diploma secundair onderwijs ten opzichte van een op tien in Vlaanderen. Ook het aandeel jongeren met minstens twee jaar schoolse vertraging ligt dubbel zo hoog als in Vlaanderen.
- Wat betreft de kinderopvang stelde zich jarenlang een tekort aan plaatsen op basis van de Barcelonanorm. Tegenwoordig is dit tekort weggewerkt en is er een overschot. Er zijn tussen wijken nog wel verschillen; in sommige wijken is er nog een tekort.

Wonen

Volgens een schatting op basis van het kadaster zijn er in Antwerpen anno 2021 meer dan 275.000 woningen. Op zich lijkt dit voldoende om de 242.600 gezinnen die nu in Antwerpen wonen te huisvesten en lijkt er voldoende marge te zijn om de gezinnen die er de komende jaren gaan bijkomen, onderdak te geven. De vraag is wel of het type woning wel matcht met het type gezin, of de kwaliteit van de woningen geschikt is en of de woningen gekend in het kadaster effectief in gebruik kunnen genomen worden als woning. Hieronder geven we nog een aantal vaststellingen mee over de woningen:

- Het gaat om 200.000 appartementen en 75.000 eengezinswoningen.
- Een kwart van de woningen is gebouwd of gerenoveerd sinds 2000 (ongeveer 70.000 woningen).
- De woningprijzen zijn in stijgende lijn; hetzelfde geldt voor de gemiddelde huurprijs. De mediaanprijs voor een appartement ligt gemiddeld lager (192.000 t.o.v. 210.000 euro), voor een woonhuis echter hoger (280.000 t.o.v. 275.000 euro). Hierbij moet wel vermeld worden dat de prijzen voor appartementen in Antwerpen de laatste jaren sterker gestegen zijn dan in Vlaanderen. Gelinkt aan het feit dat inkomen dat veel minder snel stijgt in Antwerpen dan in

Vlaanderen en aan het feit dat kansarmoede veel meer aanwezig is, is betaalbaarheid een aandachtspunt.

- Er is een aanbod van 24.500 sociale huurwoningen; per 100 huishoudens zijn er 10 sociale woningen. Daarmee ligt het aandeel hoger dan in Vlaanderen. Langs de andere kant staan er anno 2021 29.400 Antwerpenaren op de wachtlijst voor een sociale woning. Dit betekent dat er per 100 huishoudens meer dan 12 kandidaat-huurders zijn tegenover bijna 6 in Vlaanderen. Ook dit wijst op een financiële mismatch tussen het woonaanbod en de vraag.

Leefomgeving

MOBILITEIT

- De Antwerpenaar gebruikt in mindere mate de auto en maakt meer gebruik van fiets en openbaar vervoer voor het woon-werkverkeer in vergelijking met Vlaanderen. Er is ook relatief gezien een kleiner autobezit in Antwerpen.
- Anno 2018 zijn er meer dan 145.000 loontrekkenden van buiten Antwerpen die in Antwerpen komen werken. Er zijn omgekeerd 75.400 Antwerpse loontrekkenden die pendelen naar een andere gemeente. Wie van buiten Antwerpen komt, gebruikt meer de auto en minder de fiets en openbaar vervoer.

GROEN

Zowat 82% van de Antwerpenaren woont op 2 tot 5 minuten wandelafstand van lokaal groen. Met de pleinen erbij is dit 93%. Hier zien we ook dat er verschillen zijn tussen wijken. Vooral binnen de ring ligt het aandeel Antwerpenaren in de buurt van lokaal groen lager. In vergelijking met Vlaanderen ligt het aandeel van de oppervlakte door groen wel lager.

KLIMAAT

- Sinds 2013 is de CO²-emissie gedaald, na een periode van stijgende emissies. Die daling vindt plaats bij huishoudens, dienstconomie en industrie. Bij particulier vervoer is er wel nog een stijging. We zien dezelfde trend bij het energieverbruik, met name door het verbruik van fossiele brandstoffen.
- Het E-peil is een maat die aangeeft hoe energiezuinig een woning is. Hoe lager de score, hoe energiezuiniger de woning is. Het gemiddelde E-peil van afgewerkte nieuwbouw is in dalende lijn. Gemiddeld ligt dit Antwerpen nog hoger dan in Vlaanderen, maar dit heeft mogelijk te maken met het feit dat Antwerpen relatief meer appartementen telt, die gemiddeld genomen een hoger E-peil hebben dan eengezinswoningen.

Digitalisering

- In 2020 maakte maar liefst 95,4% van alle Antwerpenaren thuis regelmatig gebruik van het internet en gebruikte 90% van de Antwerpenaren meerdere dagen per week hun smartphone om op het internet te gaan. Amper zeven jaar eerder, in 2013, was dit nog maar 38%.
- Uit onze eigen peiling bij de bevolking blijkt dat de meeste inwoners gebruik maken van het internet thuis. Klassiekere communicatie als gsm en e-mail zijn al redelijk ingeburgerd. We zien iets lager gebruik van smartphones, tablets en sociale mediaprofielen. Deze cijfers

zeggen weinig over de kwaliteit van het gebruik. Het zegt weinig over hoe en met welk doel de Antwerpenaren deze tools gebruiken en hoe digitaal vaardig ze daarin zijn.

3.1.2.2 Kansen

LEEFBARE EN MOBIELE STAD

De stad Antwerpen verbindt leefbaarheid met mobiliteit. Zo lossen we de schijnbare tegenstelling op die onze stad decennialang in een wurggreep hield. Nu de hoofdwerken voor de Oosterweelverbinding en het Toekomstverbond gestart zijn, is het moment aangebroken om de ringzone te omarmen en de Antwerpse wijken met elkaar te verbinden. Van zodra er een voltooide ringstructuur is, zorgen we voor een strategisch circulatieplan met een gestuurde toegang tot de stad volgens een poortenmodel, waarbij we mensen – afhankelijk van de plaats van bestemming – via een slimme verkeerssturing naar hun bestemming leiden en hen zo lang mogelijk op het hoger liggende wegennet laten. We willen dat het stadscentrum vanuit alle districten (met uitzondering van de Polder) per fiets op maximaal 20 minuten veilig en comfortabel bereikbaar is. Door in te zetten op alternatieven kunnen we de keuzevrijheid verhogen en het autobezit en autogebruik in de stad verder doen dalen, terwijl de stad bereikbaar blijft voor wie niet zonder auto kan. Antwerpen blijft de klimaatdoelstellingen van de Burgemeestersconvenant onderschrijven en streeft naar klimaatneutraliteit in 2050.

Het Toekomstverbond is een samenwerking die stoelt op zowel vooruitgangsgeloof als op brandende ambitie en pragmatisme. Dit mondde uit in de visienota “Samen vooruit. Routeplan 2030” die tot stand kwam tussen de Vlaamse overheid, de gemeentebesturen van de vervoerregio Antwerpen, stakeholders en burgerbewegingen. Met deze visienota bewees het Toekomstverbond andermaal dat het sluiten en overkappen van de Antwerpse Ring een deeltjesversneller kan zijn die de werken op gang brengt en nieuwe samenwerkingsverbanden doet ontstaan binnen én buiten de stad.

- We zoeken naar slimme Minder Hinder- en modal shiftmaatregelen die maximaal permanent worden gemaakt zodat de stad er ook op lange termijn wel bij vaart. Minder Hinder en modal shift staan gelijk aan Meer Keuze. We verhogen de keuzevrijheid door de mogelijkheden te verbeteren en zo het aantal autoverplaatsingen te doen dalen: (BA2)
  - o We verhogen de frequentie op de verschillende lijnen van het voorstadsnetwerk voor de trein, door afspraken tussen BAM, Vervoerregio Antwerpen en NMBS.
  - o We kijken waar we verder van de stad P&R's aan de treinstations kunnen realiseren.
- We richten binnen de Antwerpse Vervoerregio een Verkeerscentrum op dat data beter ontsluit in functie van een betere route- en parkeergeleiding, ook met dynamische borden die beginnen op de snelwegen en de P&Rs. (BA2)
- We faciliteren en ondersteunen deelmobiliteitssystemen en brengen het aanbod samen via Mobility As A Service-applicaties. (BA2)
- Leefbaarheid, verkeersveiligheid en attractiviteit zijn essentiële ingrediënten voor een economische groei en omgekeerd.
  - o We werken efficiënt samen met de intendant en Vlaanderen om een maximaal rendement te halen uit de leefbaarheidsprojecten en groen, vrijetijdsvoorzieningen en publieke ruimte te creëren in de buurten en wijken naast de Ring. (BA3)
- We gebruiken nieuwe technologieën om de stad leefbaarder en mobieler te maken, tijdens en na de werken. (BA4)

- We zetten maximaal in op slimme verkeerssturing en mobiliteitsoplossingen: dynamische signalisatie en verkeerslichtensturing voor alle modi, connected cars (alleszins voor OV, taxi's, hulpdiensten, ...), snelheidsregeling en ISA (Intelligente SnelheidsAdaptatie), dynamische parkeergeleiding, real time informatie over OV en deelsystemen, combineren van verschillende kwalitatieve vervoersmiddelen dankzij slimme routeplanning, geïntegreerde MaaS oplossingen, ...
- We onderzoeken hoe de nieuwe ringzone een rol kan spelen in de productie van energie via onder andere waterkracht en distributie van energie via een warmtetransportkring tussen haven en stad en een warmtecollector waar verschillende warmtedistributienetten (cluster Noord-Luchtbal, cluster Zuid met Nieuw-Zuid en Blue Gate...) op kunnen aantakken.
- We sluiten een samenwerkingsovereenkomst met de BAM, de wegvervoerders en de bouwsector om de grote vervoersstromen voor de bouwsector waar mogelijk van de weg te halen en zo veel mogelijk via het water te laten verlopen. (BA5)
- Een heldere en leesbare wegenhiërarchie geeft richting aan het mobiliteitsbeleid. Over de hele stad laten we de weggebruiker zo lang mogelijk gebruik maken van het hoofdwegennet. In de onderliggende straten en pleinen die bedoeld zijn voor bestemmingsverkeer, hebben de voetganger en de fietser voorrang. Sluipverkeer wordt zo geweerd en doorstroming, verkeersveiligheid en leefbaarheid gegarandeerd. We geven in woonstraten ruimte en lucht aan voetgangers, fietsers en bewoners. (BA8)
- De 16e-eeuwse binnenstad – dit is het gebied binnen de grenzen Brouwersvliet/Ankerrui – Kaaïen – Scheldestraat/Kronenbrugstraat/Kasteelpleinstraat – Leien) maken we na overleg met de bewoners, handelaars en andere actoren autoluwer. (BA9)
  - De binnenstad wordt ingedeeld in twee delen door het doortrekken van de Via Sinjoor-as, ter hoogte van de Meirbrug/Sint-Katelijnevest. Het verkeer in deze twee delen wordt gestuurd via parkeer- en geleidingslussen over de hoofdstraten.
  - We breiden het autovrije winkelhart van de stad uit waar mogelijk.
  - Negentig procent van de binnenstad wordt omgevormd tot woonerf zodat de bereikbaarheid voor bewoners gegarandeerd blijft.
  - De parkeerplaatsen in woonerven zijn enkel beschikbaar voor bewoners, frequente bezoekers van bewoners en vergunninghouders, zoals mantelzorgers, zorgverstrekkers en klusjesmannen. Bezoekers worden naar publieke parkings geleid via de parkeerlussen. In de lus-straten staan we zeer kort parkeren toe (stop & shop).
- In de 19e-eeuwse en 20e-eeuwse gordel streven we naar minder autogebruik en verbeteren we de verkeersleefbaarheid in de wijken (zones 30) door een systematische buurtleefbaarheidsaanpak. Deze aanpak wordt prioritair toegepast waar er gekende verkeersleefbaarheidsproblemen zijn en in de meest dense gebieden.(BA10)
  - De zones 30 worden stapsgewijs verder volwaardig ingericht, gemarkeerd en gehandhaafd (stoepen, fietspaden, wegdek, ontharding).
  - Binnen deze zones 30 pakken we de leefbaarheidsproblemen aan: sluipverkeer, overdreven snelheid, gevaarlijke punten, luchtkwaliteit en geluid. We zetten de nodige metingen op en analyseren de ruimte, de circulatie, de invulling, de verkeersveiligheid, de leefbaarheid en dergelijke in de ruimere omgeving. We reiken oplossingen aan op de cruciale elementen: inrichting van de publieke ruimte, handhaving, geleiding en milieu en gezondheid. Dit doen we in overleg met de bewoners, handelaars en andere actoren in de buurt.
  - Ter verbetering van de verkeersleefbaarheid rijdt het verkeer in deze zones 30 zo lang mogelijk op het hiërarchisch hogere wegennet, waar de doorstroming wordt

verbeterd, bijvoorbeeld door snelheidsregelende groene golven, bewegwijzering en de route- en parkeergeleiding.

- Binnen de vervoerregio richten we een Antwerpse Vervoersautoriteit op die regisseur wordt van de aanbesteding en operationalisering van de stadsregionale mobiliteitsvraagstukken, zoals bijvoorbeeld de coördinatie van alle vervoersmodi, inclusief openbaar vervoer en deelsystemen en het beheer van de grote knooppunten, zoals P&Rs. (BA11)
- De multimodale routeplanner wordt verder ontwikkeld volgens het multimodale principe van vlot overstappen van het ene naar het ander vervoerstype. Deze routeplanner wordt steeds slimmer door rekening te houden met de werkelijke verkeerssituatie, beschikbaarheid van fietstunnels en bruggen, het actuele weer, wegenwerken, evenementen, beschikbaarheid van alternatieven en dergelijke. Al deze informatie is opensource en dus beschikbaar voor applicatieontwikkelaars. (BA12)
- We blijven verder inzetten op eengemaakte betaalmiddelen voor alle vervoersmodi. Er wordt verder gewerkt aan een eengemaakte vervoersbetaalkaart en applicatie. Zo kan er eenvoudig gebruikgemaakt worden van alle verschillende mobiliteitsdiensten in de regio. De gebruiker zal via één kaart of applicatie de mogelijkheid hebben voor tram, trein, bus, waterbus, Velo ... Daarom proberen we MaaS-aanbieders hun aanbod in de stad te laten vergroten. Omdat we weten dat niet iedereen digitaal mee is, werken we ook een eengemaakt mobiliteitskaart uit, die we integreren in de Antwerpse gebruikerskaart, de pAs. (BA13)
- Slim naar Antwerpen wordt verder uitgerold. We zetten in op de modal shift via de werkgeversaanpak, communicatiecampagnes, de multimodale routeplanner, marktplaats voor mobiliteit en flankerende initiatieven. (BA14)
- De stad selecteert overstappunten en bouwt deze verder uit in samenspraak met zijn mobiliteitspartners. Superschakels waar vlot van vervoersmodus gewisseld kan worden, worden herkenbaar en comfortabel aangelegd, zodat je veilig en kwalitatief kan overstappen. Dit kunnen park-and-rides zijn, carpoolparkings voor auto en fiets of treinstations met parking voor auto en fiets. (BA15)
- We ontbussen de stad maximaal door streeklijnen zo veel mogelijk te beperken tot eindpunten van trams, (pre)metro en treinstations. (BA16)
- We zetten verder in op park-and-rides, park-and-bikes en park-and-walks voor pendelaars en bezoekers van de stad. We passen de bestaande parkings in de binnenstad aan in functie van elektrische auto's, deelsystemen en de nood aan fietsenstallingen. (BA17)
- We breiden het netwerk van oplaadpunten voor elektrische voertuigen verder uit. Daarnaast onderzoeken we ook we een netwerk van installaties voor duurzame brandstoffen, zoals CNG en waterstof, kunnen realiseren, zodat het gebruik ervan wordt gestimuleerd. (BA22)
- Het voetgangersgebied wordt uitgerust met digitale verkeersborden die fietsers bij drukte aanmanen af te stappen of een andere route te nemen, om het wandelgemak te verbeteren. (BA25)
- In de Smart Zone wordt geëxperimenteerd met slimme verkeerslichten die een langere oversteektijd geven voor minder mobiele voetgangers. Na evaluatie rollen we dit geleidelijk uit in heel de stad. (BA27)
- We zetten in op trage wegen. Dat zijn wegen die uitsluitend of grotendeels gebruikt worden door voetgangers en fietsers. Het gaat dan niet alleen om geschikte voetpaden, maar ook om voetwegen, erfdienstbaarheden en kerkwegels die vaak een natuurlijke verbinding vormen voor voetgangers. We waken erover dat nieuwe ontwikkelingen gewaardeerde voet- en fietsdoorgangen in ere laten. (BA35)

- Samen met de provincie en het Vlaams Fietsfonds werken we verder aan het veilig Antwerps functioneel fietsnetwerk en realiseren we extra fietsostrades naar en rond de stad. Zo werken we verder aan het wegwerken van missing links in de bestaande fietsostrades en komen er nieuwe langs de spoorweg naar Lier, langs het Albertkanaal, langs de E313, langs de Havenweg (A12 Noord) of de Noorderlaan, het traject Ekeren – Noorderlaan, langs de A102 ... Met de Oosterweelverbinding wordt, naast kilometers nieuw fietspad, ook een nieuwe fietstunnel aangelegd. (BA36)
- Net zoals er publieke parkings voor auto's zijn op drukke plaatsen komen er ook meer grote, beveiligde publieke parkings voor (elektrische) fietsen. Zeker op drukke plaatsen in de stad, zoals aan de Zuiderdokken, Teniersplaats, Groenplaats,... In de uitrol van de buurtparkings wordt ook fietscapaciteit meegenomen. (BA37)
- We promoten fiets as a service, het gebruik van huursystemen inclusief onderhoud, om het gebruik van de fiets als vervoermiddel te stimuleren. (BA38)
- We ontwikkelen een gebruiksvriendelijker digitaal systeem om schade aan het openbaar domein of gevaarlijke verkeerssituaties bij de stad te melden. (BA39)
- De Waterbus verbindt het stadscentrum met de haven, net zoals met de steden, districten en gemeenten langsheen de Schelde en het Albertkanaal. De uitbreiding wordt doelgericht bekeken in functie van de modal shift van woon-werkverkeer. Comfortabele pontons worden ingericht aan knooppunten langsheen de rivier en het kanaal. (BA42)
- We creëren mogelijkheden om stadsdistributiecentra op te zetten in de rand van de stad, bijvoorbeeld op BlueGate en het Mexico-eiland. Zo verlagen we de emissies en verkeersveiligheidsrisico's in het centrum. We moedigen de transportsector aan om te bundelen en te verduurzamen. (BA48)
- De stad streeft ernaar een voortrekkers- en voorbeeldrol te spelen als het gaat over duurzaamheid. Het patrimonium, de vloot en de werking van de stad worden hierop afgestemd. (BA60)
- Antwerpen is de regio bij uitstek waar warmtenetten een bron kunnen zijn van duurzame energie op een rendabele manier. We inventariseren stadsbreed de mogelijke bronnen en afnemers van restwarmte en maken een plan op om die te ontsluiten. Samen met het Havenbedrijf betrekken we de havenbedrijven bij een strategisch plan om het grote reservoir aan restwarmte dat zich daar bevindt, te koppelen aan het warmtenet. We rekenen op Fluvius om dit te realiseren. (BA61)
- We voeren ons beleid met betrekking tot groendaken en verticaal groen verder uit. Bij elke stadsvernieuwing zullen de aspecten waterbuffering en infiltratie worden meegenomen in de opmaak van de plannen. (BA63)
- Wateropvang zal een heel belangrijke rol spelen in de toekomst, zowel op publiek als privaat domein. In het kader van klimaatadaptatie en -mitigatie wordt bijvoorbeeld een collectief watersysteem aangelegd op het bedrijventerrein Ter Beke in Wilrijk, waardoor het Ferrarisbos wordt bewaard en ingeschakeld als waterbuffer. (BA64)
- Innovatieve oplossingen helpen de stad zich voor te bereiden op het veranderende klimaat. Stadslab2050 brengt de stedelijke partners, bedrijven, civiele spelers en academische partners samen om oplossingen te ontwikkelen. (BA65)
- We stimuleren en informeren onze burgers en bedrijven over de beste manieren om energiezuinig te werken. Inwoners kunnen in het EcoHuis/Woonkantoor terecht voor advies over ecologisch (ver)bouwen en wonen in de stad. (BA66)
- De verstrenging van de LEZ door de Vlaamse regelgeving zal tegen 2030 automatisch leiden tot een ontdieseling van de stad. Ook voor benzinewagens volgen we de verstrenging van de normen die Vlaanderen oplegt. (BA68)

- In de opbouw naar de ontdieseling promoten we alternatieve drijfkracht: CNG, waterstof, elektriciteit,... (BA69)
- Het aanbod aan walstroom breiden we steeds verder uit in samenwerking met het Havenbedrijf. Aan het nieuwe Scheldeponton maken we gebruik van walstroom of andere innovatieve technieken om de emissies van schepen te verminderen. (BA70)
- Bij aanbestedingen geven we de voorkeur aan duurzame materialen die optimaal zijn voor (her)gebruik en onderhoud. (BA74)
- In bestekken en vergunningen nemen we duurzaamheidscriteria op voor de uitvoering en leggen we maatregelen op die stof, modder en foutieve bemaling moeten tegengaan. Deze maatregelen worden nauwgezet gehandhaafd. (BA75)
- We maken de stad weerbaar tegen klimaatverandering. De belangrijkste maatregel is het Sigmaplan dat de stad beschermt tegen overstromingen. Dat wordt verder uitgevoerd op Linker- en Rechteroever. (BA76)
- We ontharden structureel niet-functionele verharde ruimtes op straten en pleinen en zetten in op vergroening in functie van infiltratie en verkoeling. We laten hemelwater maximaal infiltreren om de grondwaterstand te herstellen. We nemen generieke maatregelen zoals het ontkoppelen van regenwater, tuinstraten, wadi's, groendaken,... Door de uitvoering van dit waterplan maken we van Antwerpen een waterrobuuste stad. We zetten in op infiltratie en buffering. (BA77)
- We onderzoeken alle manieren om oppervlakte- en grondwater nuttig te gebruiken. Bijvoorbeeld de mogelijkheden om via leidingen het water van het Schijn langs het hoger gelegen spoor en het ondergrondse netwerk van premetro naar het centrum van de stad te leiden. Door een betere benutting van het water van het Schijn zorgen we voor extra watervoorziening voor parken, vijvers of fontein in de stad zonder kostbaar drinkwater te verspillen. (BA78)
- Via gebruik van oppervlakte- of grondwater brengen we opnieuw water in de vijver van het Stadspark. We doen dit op een manier waarop de omliggende straten en wijken hier voordeel uit kunnen halen. (BA79)
- We zetten volop in op meer groen en water in het publiek domein door het opstellen van een vergroeningsplan voor de stad waarbij de nadruk ligt op meer bomen bij elke heraanleg. Maar ook de "witte plekken" in de stad worden opgezocht waar plaats is voor bos- en parkontwikkeling. (BA80)
- Verschillende pleinen in de districtskernen worden vergroend tot ruimtes waar het aangenaam toeven is.(BA82)

VEILIGE STAD

Veiligheid is een basisrecht. Daarom werken we aan een echte cultuur van veiligheid bij alle Antwerpenaren en een integrale aanpak die het hele spectrum van criminaliteit en overlast bestrijkt. De Antwerpenaren zijn elkaars beste partners als het gaat over een veilige stad.

De criminaliteit moet nog verder structureel naar beneden. Antwerpen moet de veiligste grootstad van het land blijven. Een veiligheidscultuur is een kwestie van wederzijds respect. Respect van burgers tegenover elkaar, van de politie tegenover de burger en van burgers tegenover de politie. Correct optreden, maximale aanspreekbaarheid en een professioneel onthaal worden binnen het hele politiekorps meer dan ooit vooropgesteld.

- In de strijd tegen zware criminaliteit en terreur werkt de politie maximaal samen met de federale diensten met de focus op informatie-uitwisseling. Daarnaast moet de politie beschikken over de middelen om via digitale kanalen zoals GPS-tracking, internet, dark web en observatieapparatuur, extremisme en mogelijke terreur op te sporen en op te volgen. De politie streeft naar samenwerking met de civiele samenleving. (BA105)
- We gebruiken slimme camera's ook voor verkeersveiligheid, bijvoorbeeld voor het bewaken van (zwarte) kruispunten, voor het handhaven van tonnageverboden en andere verkeersovertredingen, en voor urgente medische tussenkomsten bij verkeersongevallen. Indien nodig dringen we aan op aangepaste regelgeving. (BA109)
- We zetten drones in ter versterking van de hulpdiensten zodat deze nog sneller en efficiënter kunnen tussenkomen, bijvoorbeeld om branden te beheersen, voortvluchtigen op te sporen, verdachte situaties te monitoren, toezicht te houden tijdens massa-evenementen, als eerste ter plaatse te zijn bij een ongeval, metingen en vaststellingen te doen of een defibrillator te brengen in noodsituaties. (BA113)
- We weven een sluitend, hoogtechnologisch cameranetwerk rond de stad en de haven. (BA144)

HARMONIEUZE STAD

Antwerpen voert een sociaal beleid dat gericht is op de vooruitgang, emancipatie, toename van de zelfredzaamheid en – indien mogelijk – activering van mensen. Zo helpen we de sociale grondrechten van elke Antwerpenaar te realiseren. We streven ernaar een menswaardig bestaan voor alle Antwerpenaren te verzekeren. Mensen die het moeilijk hebben worden proactief gewezen op het aanbod in de sociale hulp- en dienstverlening. In de strijd tegen onderbescherming streven we verder naar een proactieve en automatische toekenning van rechten. We respecteren daarbij de autonomie van mensen, maar kiezen wel consequent voor een persoonsgerichte aanpak met focus op rechten en plichten. De stad bepaalt het lokaal sociaal beleid en is regisseur van zorg- en hulpnetwerken die geïntegreerd en wijkgericht werken. We streven daarmee naar een breed geïntegreerd onthaal gebruik makend van beschikbare fysieke punten op wijkniveau maar ook digitaal. We gaan voor een outreachende en aanklampende werking op maat van de klant. Informele netwerken en ontmoeting (mantelzorg, vrijwilligerswerk, buurtnetwerken en zelforganisaties) zijn omwille van hun preventief karakter, integraal onderdeel van een lokaal sociaal beleid. Ook in het sociaal beleid passen we het principe van wijkwerking op maat consequent toe.

- Op het vlak van zorg leggen we de digitale lat hoog en stimuleren we e-zorg. Zowel voor patiënten als voor hulpverleners en mantelzorgers bundelen we informatie en zorgen we voor slimme, efficiënte processen. Gemakkelijk afspraken maken, de beschikking hebben over je eigen gegevens en niet altijd heen en weer moeten reizen voor controles betekenen winst, voor patiënten en voor zorgverstrekkers. (BA237)
- De stad streeft naar een maximale digitale geletterdheid van zo veel mogelijk inwoners en laat burgers die minder goed met technologie overweg kunnen, niet in de steek. (BA248)

WOONSTAD

Met meer dan een half miljoen Antwerpenaren zijn we vandaag, en dat aantal zal de komende jaren nog stijgen. Dit brengt uitdagingen met zich mee die we niet uit de weg gaan. De stad wil haar woningaanbod afstemmen op een evenwichtige en gevarieerde bevolkingssamenstellingen om aan

iedereen de kans te geven een succesvolle wooncarrière uit te bouwen. Afhankelijk van de levensfase waarin iemand zich bevindt, is er nood aan betaalbare starterswoningen, sociale woningen, bescheiden woningen, grondgebonden eengezinswoningen voor middenklassegezinnen en specifieke woningen voor ouderen. In onze stad moet elk type bewoner een betaalbare thuis vinden: voor starters en ouderen, voor alleenstaanden en grote gezinnen, voor huidige en toekomstige Antwerpenaren. We creëren een gevarieerd woonaanbod door efficiënt en slim te bouwen, door nieuwe modellen te ontwikkelen zoals het Antwerps Woonmodel en door hulp en informatie te geven. De welstandsvlucht stoppen, meer jonge mensen aantrekken, onze senioren kwalitatief laten wonen, daar gaan we voor.

Een algemene opwaardering van de woonkwaliteit is noodzakelijk. Het gaat hierbij ook om het verbeteren van de energiezuinigheid, met het oog op het behalen van de klimaatdoelstellingen en het verlagen van de maandelijkse energie-woonkosten. We kiezen resoluut voor de renovatie van het woonaanbod in onze stad. Leegstand en verkrotting pakken we hard aan. Ze halen het imago en de levenskwaliteit van een wijk naar beneden. Door de strijd op te voeren tegen huisjesmelkerij, leegstand en verkrotting, wordt de kwaliteit van het woonaanbod en handelspanden verbeterd. Hierdoor kunnen meer mensen een kwaliteitsvolle woning vinden én wordt de stad aantrekkelijker voor mensen en bedrijven om er zich te vestigen.

- We streven naar het klimaatneutraal maken van het woonareaal en blijven inzetten op de renovatiepremie, zodat steeds meer woningen aangepast zijn aan de hedendaagse normen en langer kwaliteitsvol blijven. (BA299)
- We gieten onze strategie voor stadsontwikkeling in een algemeen structuurplan met flexibele beleidsplannen waarmee we ruimte geven aan de stad van morgen. De focus ligt daarbij op Antwerpen als levendige woonstad op maat van de Antwerpenaren, als slimme netwerkstad en als robuust landschap met ruimte voor groen, water en recreatie. De visie van de Stadsbouwmeester over het afbouwen van de randen van de stad en het wegwerken van de barrières van de Schelde en de Ring staat daarbij centraal. We hebben aandacht voor de verschillende lagen en schalen in het historische, 19e-eeuwse en 20e-eeuwse stadswefsel. (BA301)
- In de binnenstad geven het sterke sociale weefsel en het aanwezige patrimonium veel kansen aan kleinschalige bedrijvigheid, aan creatieve initiatieven en retail. In de 20e-eeuwse gordel komt meer ruimte voor grotere bedrijvigheid. Daar zetten we in op gemengde woon- en werkgebieden. Buiten de fortengordel en in het gebied rond de haven zorgen we ervoor dat het landelijke karakter behouden blijft. (BA302)
- We ontwikkelen nieuwe ruimtelijke planningsprojecten met aandacht voor ruimtelijke veiligheid en de identiteit van de districten en wijken. We geven daarbij alle kansen aan technologisch innovatieve, vernieuwende en moderne architectuur. De districten geven advies over zulke grote planningsprojecten. (BA305)
- Met het oog op een evenwichtige wijkontwikkeling en met name de nood aan ontpitte binnengebieden, rustplekken en voldoende kwalitatieve publieke ruimte en parkeervoorzieningen waaronder buurtparkings, wensen we bestaande en toekomstige ruimtelijke uitvoeringsplannen te toetsen op het evenwicht bebouwing-groen-publieke ruimte. We wensen hiertoe een instrument te ontwikkelen en als piloot toe te passen op de ruimtelijke uitvoeringsplannen Binnenstad en 2060. (BA306)
- De stad zet een ruimtelijk plan op voor het wegwerken van winkelleegstand en voor wonen boven winkels. De stad gaat de dialoog aan met de eigenaars van leegstaande panden over mogelijke bestemmingen in en boven de winkels. Onze winkel(straat)managers bieden hierin

de nodige ondersteuning en verstrekken info over kortingen op de onroerende voorheffing voor dit soort panden. (BA307)

- Water is een kostbaar goed. Ook in de stadshaven wordt er daarom ingezet op verbeterde waterkwaliteit door op en rond de watervlakken zwerfvuil te verwijderen op een innovatieve manier. Ook de jachthavens en andere gebruikers van de stadshaven worden geresponsabiliseerd om de waterkwaliteit mee te helpen verbeteren. (BA312)
- Er wordt verder geïnvesteerd in de stadshaven als één van trekpleisters van het Eilandje. Om luchtkwaliteit mee te helpen verbeteren en geluidsimpact voor inwoners te beperken, wordt het aantal walstroomkasten aanzienlijk uitgebreid en gemoderniseerd waar nodig. Hierdoor kunnen vervuilende motoren maximaal vermeden worden. (BA313)
- Er wordt verder geïnvesteerd in faciliteiten, waaronder pontons op strategische locaties aan het water, om de verbinding te kunnen maken tussen land en water en zo toekomstige functies voor woonboten te faciliteren. (BA314)
- We blijven de lokale kringloop- en deeleconomie stimuleren en ondersteunen: kringwinkels, herstelcafés, weggeefwinkels, geefpleinen en dergelijke, met vrijwaring van het niet-commercieel oogmerk. (BA317)
- We maken de afvalbakken en papiermanden slimmer door ze uit te rusten met sensoren en andere slimme toepassingen. Daardoor kunnen we zien wanneer de vuilbakken bijna vol zijn en ze dus moeten worden geledigd. (BA319)

LERENDE EN WERKENDE STAD

Antwerpen is de motor van de Vlaamse economie, de basis voor het welzijn van elke Antwerpenaar. Onze sterke economie en industrie, onze wereldhaven, onze retail, onze diamanthandel en ons toerisme zijn de voornaamste trekkers die we inzetten om Antwerpen in binnen- en buitenland te promoten.

Werk is de beste manier om uit een armoedespiraal te geraken. We stimuleren de overgang van onze economie naar een duurzame, circulaire en digitale welvaartsmotor.

Antwerpen moet de onderwijs hoofdstad van Vlaanderen zijn, niet alleen in grootte, maar ook in kwaliteit, innovatie en emancipatorische kracht

Antwerpen blijft een ondernemersvriendelijk beleid voeren, voor starters en gevestigde ondernemers. Door ondernemers te horen en te laten meedenken, door vereenvoudigde en waar mogelijk vergroende en verlaagde belastingen, door hen te begeleiden naar een geschikte vestigingsplaats en door onze stad bereikbaar te houden en klaar te maken voor de mobiliteit van morgen. We zorgen ervoor dat een ondernemer zich bezig kan houden met ondernemen in plaats van met administratieve rompslomp.

Het Havenbedrijf en de stad moeten via hun beleid nieuwe bedrijven en investeringen aantrekken, die zich willen vestigen in onze veelzijdige wereldhaven. Hierbij staan klantvriendelijkheid en oplossingsgericht denken uiteraard centraal. Het Havenbedrijf leidt mee de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire economie.

- Het Vlaamse STEM-actieplan tracht de instroom, doorstroom en uitstroom van afgestudeerden in exact-wetenschappelijke, wiskundige, ingenieurs- en technische richtingen

structureel te verhogen. De stad zal waar mogelijk concrete initiatieven ontwikkelen die dit Vlaamse actieplan ondersteunen. (BA335)

- Ons Antwerps economisch profiel moet beter weerspiegeld worden in ons onderwijsaanbod. Specifiek voor onze Antwerpse sterkhouders haven, industrie, zorg en startende bedrijven is dit een aandachtspunt. Er wordt een inventaris gemaakt van de technische opleidingsinfrastructuren en installaties om onze opleidingen te kunnen matchen met onze noden. Vervolgens worden er afspraken gemaakt tussen stad, onderwijs, bedrijfsleven en VDAB om waar nodig nieuwe samenwerkingen op te starten en het aanbod bij te sturen, waarbij alle partners hun verantwoordelijkheid nemen. (BA338)
- We laten leerlingen ook kennismaken met andere industriële clusters in Antwerpen, zoals de nieuwe ontwikkelingen op Blue Gate. We promoten innoverende en toekomstgerichte opleidingen zoals de Internet of Things-opleiding aan de Universiteit Antwerpen. (BA340)
- We voorzien een aanmoedigingsbeleid voor scholen die hun speelplaatsen vergroenen en inzetten in de brede leeromgeving. (BA358)
- De nieuwe studierichting Internet of Things aan de UA is een prima voorbeeld van hoe het hoger onderwijs bedrijfsgericht kan werken. Door een sterkere samenwerking met de chemiesector kunnen studenten hun opleiding afronden met niet enkel een diploma op zak, maar mogelijk ook met een job. De stad stimuleert deze grotere koppeling tussen onderwijs en praktijk, door met het bedrijfsleven een samenwerking op te zetten rond werktrajecten, stageopleidingen, onderwijsprogramma's en lessen in ondernemerschap voor het hoger onderwijs. (BA384)
- Onze creatieve opleidingen zoals mode, theater, design en productontwikkeling zetten het innovatieve karakter van onze stad in de verf en zetten Antwerpen internationaal op de kaart. Antwerpen is dankzij die opleidingen niet alleen een slimme, maar ook een creatieve stad. De stad zet in op de wisselwerking tussen deze creatieve opleidingen en de andere actoren zoals ondernemers, stad en onderwijs in onze stad. (BA385)
- De administratieve last moet, zowel voor het opstarten van een nieuwe zaak als voor bestaande ondernemers, verder worden vereenvoudigd en gedigitaliseerd. Ons Bedrijvenloket staat ten dienste van elke ondernemer. (BA386)
- We zetten in op clustering zowel van industriële en ambachtsfuncties als van handels- en horecafuncties. Met een verstandig vergunningsbeleid geven we ondernemers de vrijheid om te ondernemen en begeleiden we hen naar locaties ter bevordering van dergelijke kernclustering. Dit doen we vanuit een gecoördineerde visie waarbij we alle consequenties van een vestiging nauwkeurig in kaart brengen om de verlinting in te dijken en de mobiliteits- en milieueffecten maximaal te ondervangen. (BA387)
- We herwaarderen bestaande bedrijventerreinen en zullen leegstaande bedrijfsgebouwen en sites opnieuw invullen met bedrijfsactiviteit. We stimuleren tijdelijke invullingen als coworkinglocatie en atelierruimtes in afwachting van een permanent hergebruik. (BA389)
- We onderzoeken de haalbaarheid van de inrichting van regelluwe zones om innovatie bij KMO's, stadslandbouw en kleinschalige maakindustrie te faciliteren. Zo blijven we deel uitmaken van de avant-garde wat betreft ondernemerschap in Europa. (BA390)
- We actualiseren de Kantorennota met het oog op eventuele functiewijzigingen, herlocaties, toekomstige vraag en groeisectoren.
- We gaan verder met de passantentellingen. Daaruit kunnen nieuwe investeerders vitale informatie putten voor de vestiging van hun toekomstige zaak. (BA410)
- Antwerpen wordt de Capital of Things. Antwerpen is de grootste Vlaamse proeftuin voor slimme technologie. De bedoeling van onze Capital of Things en ons innovatief ecosysteem is

- om slimme oplossingen te ontwikkelen voor praktische problemen van alle stedelingen. Deze nieuwe technologieën en ondernemers geven nieuwe impulsen aan onze economie. (BA439)
- In ons Antwerps innovatief ecosysteem ligt de focus op vier domeinen: slimme logistiek, Industrie 4.0, Smart City en slimme mobiliteit. Rond deze vier componenten wordt samengewerkt door een netwerk van volgende groepen:
    - o de Internet of Things-bedrijven, die werken rond open data, beveiliging, productontwikkeling en dergelijke;
    - o starters die iets willen doen met informatie van het IoT zoals start-ups en groeibedrijven;
    - o de onderzoeks- en kennisinstellingen: het hoger onderwijs, Imec,...;
    - o de faciliterende partners die financieren of infrastructuur en diensten ter beschikking stellen. (BA440)
  - Antwerpen wordt een echt levend laboratorium waar jonge ondernemers en grote namen hun innovatieve toepassingen kunnen uitproberen. De Smart Zone rond de Nationalestraat wordt de eerste plaats waar je in Antwerpen de toekomst kan zien, en de beste ideeën maken we zo snel mogelijk bruikbaar voor de hele stad. De focus ligt op concrete realisaties die het dagelijks leven van de Antwerpenaar gemakkelijker, veiliger en duurzamer maken. (BA441)
  - Geen smart city zonder smart people: we dichten de digitale kloof met breed en eenvoudig bruikbare toepassingen die vertrouwen wekken, en streven naar brede e-inclusie. (BA442)
  - We zorgen er als stad voor dat het netwerk van bedrijven, universiteiten en onderzoekscentra, start-ups, ontwikkelaars de nodige infrastructuur en alle stedelijke data ter beschikking hebben, om innovatieve producten en diensten uit te testen. (BA443)
  - In de creatieve werkplaats FabLab+ kunnen creatievelingen ideeën komen uitwerken en werken met 3D-printers, robots, lasers enzovoort. We stimuleren dat scholen hun leerlingen laten kennismaken met deze nieuwe technologieën. We zetten verder in op digitale competenties en we versterken de band tussen onderwijs en initiatieven rond digitale skills in functie van arbeidskansen en nieuwe economie. (BA444)
  - Antwerpen wil een uitvalsbasis worden voor bedrijven die in het kader van Industrie 4.0 diensten en producten leveren aan de industrie zoals bijvoorbeeld bedrijven die wisselstukken in 3D printen of die sensoren en slimme motoren maken voor machines. (BA445)
  - Antwerpen wil voorop lopen op de digitale snelweg. Daarom houden we nauw contact met alle betrokken partners rond de uitrol van 5G en Fiber to the Home. (BA446)
  - BlueChem wordt dé incubator voor duurzame chemie. Op de Blue Gate-site biedt BlueChem de nodige infrastructuur zoals labo's en kantoren en dienstverlening om innovatieve projecten uit te werken in de duurzame chemie, een domein dat nauw aansluit bij onze (petro)chemische cluster. (BA447)
  - Om het leiderschap van Antwerpen als hoofdstad van de diamanthandel te behouden en de diamantbewerking te versterken, zetten we in samenwerking met het AGSO, universiteiten en de private sector in op innovatie en nieuwe technologieën in de diamantsector: geautomatiseerd slijpen, online diamanthandel, snelle screening via diamantlaboratoria, opvolgen van de evolutie van de synthetische diamant,... (BA449)

BRUISENDE STAD

We geven alle Antwerpenaren, verenigingen en initiatieven volop de ruimte om te bruisen. In een levendige stad verbinden sport, cultuur en jeugdwerk mensen met elkaar en versterken ze de stadsgemeenschap. Ook in het sport-, cultuur- en jeugdbeleid zetten we het principe van wijkgericht werken voorop. We betrekken alle Antwerpenaren bij een bruisend stadsleven, op onze iconische locaties maar ook in de districten en de wijken. We tonen onszelf aan de hele wereld maar vergeten niet waar we vandaan komen.

Mensen samenbrengen doe je best met een goed feest(je). Het is onze ambitie om de nummer 1 te worden en te blijven als het gaat over grote publiekstrekkingen. Maar tegelijk koesteren we traditionele evenementen en geven we volop zuurstof aan het gemeenschapsleven in de wijken.

Antwerpen blijft zich profileren als een internationale kunst- en cultuurstad met een rijk verleden en een creatieve toekomst. We geven kunstenaars uit Antwerpen alle kansen om zich te ontwikkelen en hun werk aan het publiek te tonen. We maken werk van diversiteit, zowel in het culturele aanbod als in de werking van cultuurhuizen. We willen dat alle Antwerpse jeugdverenigingen, sportclubs en cultuurverenigingen laagdrempeligheid, gemeenschapsvorming en (ouder)participatie hoog in het vaandel dragen.

- De stad stimuleert de transitie naar een duurzame organisatie van evenementen. Zij geeft hierbij maximaal zelf het goede voorbeeld op haar stedelijke evenementen en streeft maximaal naar duurzame of biologisch afbreekbare materialen. (BA454)
- We maken het aanvragen, plannen en organiseren van evenementen makkelijker en klantvriendelijker. Daarom neemt de evenementendienst van de stad de overkoepelende regie op van alle evenementen en manifestaties op openbaar domein met behulp van het evenementenkader, klantbegeleiders en een vernieuwde digitale toepassing voor de aanvraag van alle evenementen en manifestaties. Op die manier wordt de doorlooptijd verkort, worden conflicterende aanvragen snel zichtbaar en kan er efficiënt bijgestuurd worden. De stad integreert de dienst sportevenementen in de centrale evenementendienst. We organiseren voldoende beleidsmatig overleg met de districten. (BA492)
- De stad blijft inzetten op de verdere uitbouw en ondersteuning van de vernieuwde digitale tool waarmee alle innames van het openbaar domein aangevraagd en beheerd worden. Dit met het oog op snellere en betere dienstverlening. (BA493)
- De stad ontwikkelt één digitale toepassing waarop verenigingen terecht kunnen voor het aanvragen van subsidies, het reserveren van een lokaal, de aanvraag van materiaal en andere toelatingen en vragen. Deze toepassing biedt verenigingen ook de mogelijkheid om zich kenbaar te maken bij (kandidaat-)vrijwilligers. (BA496)

STERK BESTUURDE STAD

In een sterk bestuurd stad krijgt de Antwerpenaar waar voor zijn of haar (belasting)geld. Zuinig en verantwoordelijk bestuur komt alle Antwerpenaren ten goede, nu en in de toekomst. Het stadsbestuur en de 9 districtsbesturen staan ten dienste van de Antwerpenaar. Klantvriendelijke dienstverlening naar bewoners, ondernemers en bezoekers staat dus voorop. Daarvoor is een heldere organisatiestructuur nodig die samenwerking bevordert. We betrekken alle Antwerpenaren bij de verdere ontwikkeling van onze stad: verenigingen, ondernemers, burgerinitiatieven en middenveldorganisaties zijn volwaardige partners voor het bestuur in een echte publiek-civiele samenwerking. De stad trekt het principe van wijkwerking op maat door en werkt goed samen met

de districten. In het personeelsbeleid geven we prioriteit aan diensten die kerntaken en cruciale diensten voor de Antwerpenaren vervullen.

- Het aanvragen, toekennen, uitbetalen en opvolgen van subsidies wordt gedigitaliseerd en vereenvoudigd. (BA540)
- Het uitgangspunt voor alle communicatie van de stad en de districten blijft “maximaal digitaal”. De stad toetst fysieke informatiedragers op hun rendement. Het digitale platform antwerpen.be blijft de draaischijf waar bewoners, ondernemers, bezoekers en studenten terecht kunnen voor nieuws, informatie, dienstverlening en beleving. (BA561)
- De digitale revolutie vermindert de administratieve rompslomp voor de burger en maakt de stedelijke dienstverlening klantvriendelijker. Daarbij wordt het only once-principe gehanteerd. (BA564)
- De stad zet de digitale transformatie van de administratieve dienstverlening volgens het principe ‘maximaal digitaal’ verder. Het click, call, connect-principe wordt verder toegepast binnen alle administratieve dienstverlening van de stad en dit stadsbreed. Voor essentiële diensten blijft er een analogo alternatief. (BA566)
- De stad blijft werken aan een verdere digitalisering van procedures via het e-loket en zet ook verder in op samenwerking met de andere overheden in functie van administratieve vereenvoudiging. (BA568)
- De stad laat burgers die minder goed met technologie overweg kunnen niet in de steek. We blijven zorgen voor de nodige omkaderende initiatieven en begeleiding in de selfloketten. (BA570)
- Digitale technologie zal onze stadsadministratie tegen 2024 sterk veranderen. De stad werkt met apps en digitale processen en zorgt ervoor dat het stadspersoneel mee is met nieuwe technologieën. (BA582)
- We stimuleren digitale platformen die initiatieven van handelaars, bewoners en verenigingen samenbrengen. (BA586)
- De stad wil zo veel mogelijk Antwerpenaren betrekken bij het beleid. Daarom moeten de participatieprocessen breed gedragen zijn, onder andere dankzij een digitale applicatie. Inspraak moet voldoende gedragen zijn zodat ze makkelijker kan leiden tot uitspraak van het bestuur. (BA588)

3.1.3 Beschrijving van een geïntegreerde aanpak van deze noden en kansen

Binnen de hele groep stad Antwerpen werken we samen om de beschikbare mensen en middelen maximaal en optimaal in te zetten zodat de bestuursakkoorden worden gerealiseerd. De beleids- en beheerscyclus is de basis van onze werking. Hij bestaat uit 6 stappen.

1. Bestuursakkoorden
2. Doelstellingen
3. Operationaliseren en budgetteren (meerjarenplan)
4. Programma's van producten en projecten bepalen
5. Uitvoeren
6. Opvolgen en bijsturen

Er bestaat maar één agenda voor alle entiteiten van de groep stad Antwerpen: het realiseren van de bestuursakkoorden van de stad en de negen districten.

Vanuit de bestuursakkoorden worden doelstellingen van het meerjarenplan uitgewerkt. Het meerjarenplan vormt de basis voor het beleid van het bestuur voor de 6 jaar die volgen op het jaar van de verkiezingen. Bij de voorbereiding en de opmaak van het meerjarenplan staan de te bereiken resultaten of effecten en de acties en actieplannen die daarvoor zullen worden uitgevoerd centraal. Wat wil het bestuur bereiken en wat zal het daarvoor ondernemen? Daarop aansluitend moet uiteraard ook de vraag naar de in te zetten middelen beantwoord worden. Dat resulteert in de financiële planning op basis van de verwachte ontvangsten en uitgaven.

Het meerjarenplan 2020-2025 werd op 17 december 2019 goedgekeurd door de gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn.

Het bestuursakkoord en het meerjarenplan zijn de twee strategische documenten die de basis vormen voor de GTI-strategie Antwerpen. Gezien de beperkte middelen voor duurzame stedelijke ontwikkeling, de integratie van het stedelijke luik in de slimme en duurzame prioriteit en de aandachtspunten geformuleerd in art. 11 van de EFRO-verordening is er nood aan verdere afbakening binnen de GTI-strategie. Hiervoor formuleren we een aantal principes waaraan acties in het kader van duurzame stedelijke ontwikkeling minimaal moeten beantwoorden.

3.1.4 Afbakening duurzame stedelijke ontwikkeling

Aangezien duurzame stedelijke ontwikkeling geen aparte prioriteit meer is in het EFRO-programma 2021-2027 en er evenmin afzonderlijke specifieke doelstellingen zijn opgenomen, is het noodzakelijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen de reguliere EFRO-oproepen en het stedelijke luik. Projecten zullen een duidelijk aantoonbare stedelijke invalshoek moeten hebben en inspelen op de stedelijke uitdagingen. Additionaliteit met het reguliere luik binnen het EFRO-programma en/of andere bestaande subsidieprogramma's is eveneens belangrijk.

Acties in het kader van de GTI-strategie Antwerpen moeten beantwoorden aan volgende principes:

- medebepalend voor het stedelijke weefsel, leefbaarheid van de stad en belangrijke impact op de wijk, buurt;
- inpasbaar zijn in de uitgangspunten en doelstellingen van het bestuursakkoord en van het meerjarenplan;
- geïnitieerd door de stad Antwerpen zelf of minimaal met de stad in een belangrijke regierol;
- sterk bijdragen tot de versterking van het stedelijk beleid en/of dienstverlening;
- aansluiting vinden bij de hieronder geformuleerde thema's.

Met bovenstaande principes in het achterhoofd zet de GTI strategie Antwerpen in op volgende thema's, met telkens vermelding van de link met het EFRO programma (prioriteit = P en specifieke doelstelling = SD):

Thema	Voorbeeldacties
Digitalisering & vaardigheden (P2.A.1 SD 1.2 & SD 1.4)	Ontwikkelen van digitale toepassingen die de stedelijke mobiliteit op een innovatieve manier ondersteunen: <ul style="list-style-type: none"> - Mobility As A Service-applicaties worden ontwikkeld. - De eengemaakte vervoersbetaalkaart en applicatie wordt geïntroduceerd. - Slim naar Antwerpen wordt uitgerold. - Digitale verkeersborden en slimme verkeerslichten. Digitalisering en ICT-connectiviteit die de veiligheid in de stad bevorderen: <ul style="list-style-type: none"> - Digitale tools voor informatie-uitwisseling en aanpak van zware criminaliteit en terreur.

	<ul style="list-style-type: none"> - Slimme camera's voor verkeersveiligheid. - Inzet van drones. - Een sluitend, hoogtechnologisch cameranetwerk rond de stad en de haven. <p>Stimuleren van e-zorg.</p> <p>E-inclusie als opzet van digitalisering en innovatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inzetten op maximale digitale geletterdheid van inwoners, het dichten van de digitale kloof en brede e-inclusie. <p>Ontwikkelen van digitale vaardigheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning van het Vlaamse STEM-actieplan. - Afstemming van economisch profiel (haven, industrie, zorg en startende bedrijven) op onderwijsaanbod via opleidingsaanbod (zoals Internet of Things-opleiding van UA) en promotie/kennismaking (zoals via Blue Gate). - Bevorderen van de wisselwerking tussen creatieve opleiding (mode, theater, design en productontwikkeling) en ondernemers, stad en onderwijs. <p>Ondersteunen en stimuleren van ondernemen in de stad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering en vereenvoudiging voor ondernemers via het Bedrijvenloket. - Antwerpen wordt de Capital of Things, de grootste Vlaamse proeftuin voor slimme technologie (met focus op slimme logistiek, Industrie 4.0, Smart City en slimme mobiliteit). - Bijvoorbeeld in de Smart Zone rond de Nationalestraat. - Nieuwe technologieën worden gestimuleerd in de creatieve werkplaats FabLab+. - Innovatie en nieuwe technologieën in de diamantsector. <p>Ontwikkeling van innovatieve digitale toepassingen die de stedelijke dienstverlening verbeteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging door maximale digitalisering van de stedelijke dienstverlening, bijvoorbeeld het Bedrijvenloket (ondernemers), e-loket, organisatie van evenementen, inname openbaar domein, aanvragen en toekennen van subsidies, inspraakkanalen ...
<p>Slim ruimtegebruik & sociale innovatie (P2.A.1 SD 1.1)</p>	<p>Slimme stedelijke stadsontwikkeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De focus van de strategie voor stadsontwikkeling ligt de levendige woonstad op maat van de Antwerpenaren, als slimme netwerkstad en als robuust landschap met ruimte voor groen, water en recreatie. - Leefbaarheidsprojecten en groen, vrijetijdsvoorzieningen en publieke ruimte creëren die op een slimme en sociaal innovatieve wijze in de buurten en wijken naast de Ring het duurzaam samenleven bevorderen. - We geven alle kansen aan technologisch innovatieve, vernieuwende en moderne architectuur. - In de ruimtelijke planningsprojecten krijgt technologisch innovatieve, vernieuwende en moderne architectuur alle kansen. - Herwaardering van (leegstaande) bedrijventerreinen en -bedrijfsgebouwen en sites, o.a. door tijdelijke invullingen als coworkinglocatie en atelierruimtes.
<p>Klimaatadaptie (P2.A.2 SD 2.4)</p>	<p>Ruimte voor stedelijke groen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van groengebieden die verbonden worden tot stedelijke landschapsparken. - Acties gericht op groendaken, (verticale) vergroening - Aanmoedigingsbeleid voor vergroenen van speelplaatsen. <p>Ruimte voor water tegen verdroging en wateroverlast:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aandacht voor (collectieve) waterbuffering, verkoeling, infiltratie en ontharding bij de opmaak van elk ontwikkelingsplan.

	<ul style="list-style-type: none"> - Efficiënt gebruik van oppervlakte- en grondwater. <p>De stad beschermen tegen overstromingen door de verdere uitvoering van het Sigmaplan.</p>
Energie-efficiëntie (P2.A.2 SD 2.1)	<p>Stedelijke maatregelen die energie-efficiëntie bevorderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Netwerk van installaties voor duurzame brandstoffen, zoals CNG en waterstof. - Verduurzaming van stedelijk patrimonium en vloot. - Ontdieseling door verstrenging van de LEZ. - Uitbreiding walstroom. - Advies over ecologisch (ver)bouwen en wonen, via EcoHuis/Woonkantoor. - Klimaatneutraal maken van het woonareaal via de renovatiepremie.
Hernieuwbare energie (P2.A.2 SD 2.2)	<p>Stedelijke maatregelen die hernieuwbare energie bevorderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar waterkracht en distributie van energie via een warmtetransportkring (ihkv ontwikkeling van Ringzone). - Aanleg van warmtenetten en gebruik van restwarmte.
Mobiliteit (P2.A.2 SD 2.8)	<p>Acties die doorstroming, verkeersveiligheid en leefbaarheid garanderen, waardoor duurzame stedelijke mobiliteit ruimte krijgt en gestimuleerd wordt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slimme Minder Hinder- en modal shiftmaatregelen. - Deelmobiliteitssystemen. - Slimme verkeerssturing en mobiliteitsoplossingen - Autoluwe zones, zones 30, fietspaden, stoepen, verkeersgeleiding ... - Watervervoer. - Superschakels waar vlot van vervoersmodus gewisseld kan worden. - Trage wegen als voet- en fietsdoorgangen. - Beveiligde publieke parkings voor (elektrische) fietsen. - Promoten van fiets as a service, het gebruik van huursystemen. - Opzetten van stadsdistributiecentra in de rand van de stad. - Uitbreiding van het netwerk van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.
Stedelijke circulariteit (P2.A.1 SD 1.1 en SD 1.4 & P2.A.2 SD 2.1)	<p>Stedelijke maatregelen versterken de circulaire economie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Blijvend de lokale kringloop- en deeleconomie stimuleren en ondersteunen. - Regelluwe zones om innovatie bij KMO's, stadslandbouw en kleinschalige maakindustrie te faciliteren. - Transitie naar een duurzame organisatie van evenementen en gebruik van materialen op evenementen.

3.2 GENT

3.2.1 Gebiedsafbakening en stedelijke regie

Aangezien het Gentse beleid op het hele grondgebied van Stad Gent slaat, is dit meteen ook het afgebakende gebied voor de GTI strategie Gent.

Gezien de beperkte middelen voor duurzame stedelijke ontwikkeling gaat de voorkeur uit naar acties op stadsdelen of -sites waar de Stad een regierol heeft in het proces én een actieve rol in de ontwikkeling. Hiertoe behoren ook de stadsvernieuwingsprojecten in de 19de -eeuwse gordel.

Belangrijk is dat investeringen in deze locaties beantwoorden aan de beschreven principes en thema's verder in deze nota.

3.2.2 Analyse van noden en kansen

Stad Gent maakt om de 6 jaar een omgevingsanalyse op ter voorbereiding van het nieuw strategisch plan. Deze analyse geeft correcte en duidelijke achtergrondinformatie om het beleid mee voor te bereiden, te ondersteunen en debatten te voeren. De meest recente omgevingsanalyse dateert van 2018, als voorbereiding voor het meerjarenplan en de beleidsnota's 2020 – 2025 (zie verder in deze nota en link in bijlage 1 & 2). Naast deze publicatie zijn online ook cijfers terug te vinden: gent.buurtmonitor.be/dashboard, gent.buurtmonitor.be, hoeveelin.stad.gent en data.stad.gent. Tot en met 2014 werd ook de leefbaarheidsmonitor opgemaakt. Dit onderzoek beschreef de verschillende facetten van leefbaarheid aan de hand van een representatieve steekproef van Gentse inwoners die hun mening gaven over de leefbaarheid in de buurt en zijn deelaspecten. De stadsmonitor vervangt de leefbaarheidsmonitor en geeft ook resultaten op wijkniveau.

Gezien de grote impact van Covid-19 crisis is er een trendanalyse⁹ uitgevoerd waarbij Stad Gent wou nagaan hoe Gent veranderd is sindsdien.

De analyse van noden voor deze GTI strategie Gent is gebaseerd op bovenstaande databronnen en waar nodig geactualiseerd met meer recente data (zie voetnoten) en ook aangevuld met de bevindingen uit de Covid-19 trendanalyse waar er raakvlakken zijn met de opzet en doelstellingen van het EFRO Vlaanderen programma.

3.2.2.1 Noden

RUIMTE: mobiliteit – wonen - leefkwaliteit

- Door de bevolkingsgroei, de wijzigende gezinssamenstelling, het stijgend aantal studenten en de migratie staat de ruimte onder druk. Meer inwoners betekent immers meer woningen, voorzieningen en tewerkstelling, publieke ruimte, groen, enzovoort.
- Ruimte voor wonen: naast (on)betaalbaarheid én de schaarste in bepaalde segmenten van de woonmarkt is ook de kwaliteit van de bestaande woningen en gebouwen weinig rooskleurig. Liefst 51% van de private huurwoningen in Gent voldoet niet aan de minimale normen van de Vlaamse Wooncode, 40% daarvan heeft structurele renovatie nodig. Veel woningen in Gent zijn (ook) in slechte energetische staat. Eén op de drie sociale huurwoningen is aan vervanging toe en moet worden gerenoveerd. Slechts een derde is van goede kwaliteit.
- Ruimte voor duurzame mobiliteit: de belangrijkste uitdaging in Gent blijft het autoverkeer vanuit de buur- en randgemeenten: dat neemt nog altijd toe. Er is nood aan meer fietspaden (van 470 km in 2016 naar 503 km in 2030) en een betere doorstroming van het openbaar vervoer. Hoewel het circulatieplan zorgde voor minder doorgaand verkeer, blijft verkeersleefbaarheid een belangrijk aandachtspunt.

---

⁹ De trendanalyse is een stadsintern document en momenteel nog niet publiekelijk toegankelijk. Het traject is immers nog niet volledig afgerond. Gezien de impact van Covid-19 crisis leek het ons relevant om de bevindingen al mee te nemen in de analyse van de GTI strategie

- De Covid-19 crisis heeft het belang van toegankelijke publieke ruimte meer in de verf gezet en de nood hieraan nog versterkt. Belangrijk hierbij is om de publieke ruimte zo regelluwig mogelijk te houden, samen met het belang van ‘gratis’ faciliteiten zoals drinkwater, publiek sanitair, ... De meest kwetsbare burgers zoals tuinlozen, daklozen, ... ervaren zeer sterk de beperkende maatregelen in de publieke ruimte.

GROEN

- Wijkparken en woongroen: iets meer dan 49% van de Gentenaars heeft een wijkpark in de buurt (t.o.v. 40% in 2011) en 44% een vorm van woongroen (t.o.v. 37% in 2011)¹⁰. De parken in de binnen- en kernstad zijn echter te klein voor het aantal mensen dat er een beroep op kan doen. De Covid-19 crisis zorgde voor meer waardering voor het groen en de natuur en bracht bijgevolg een hogere druk met zich mee op de publieke ruimte in steden.
- Groengebruik: het groen in Gent wordt steeds intensiever gebruikt. Het aantal aanvragen voor activiteiten in parken (zoals zones voor moestuinieren, planten van kerstbomen, houden van dieren, ...) stijgt voortdurend. De Gentenaars beschouwen het openbaar groen steeds meer als hun tuin

KLIMAAT

- De hoeveelheid geproduceerde hernieuwbare energie nam de afgelopen jaren fors toe, vooral uit zon en wind. Ondanks de stijgende trend zijn hernieuwbare energiesystemen beperkt aanwezig in de Gentse woningen.
- Met de klimaatverandering stijgt de temperatuur op aarde. In de stad is de stijging nog groter door het hitte-eilandeffect. Het Gentse stadscentrum is in de zomermaanden gemiddeld drie graden warmer, met een piek van 8 graden verschil op hete avonden. Hoewel Stad Gent al allerlei initiatieven heeft genomen om het hitte-eilandeffect tegen te gaan, blijven investeringen broodnodig om de hittestress verder en versneld aan te pakken.
- Door de klimaatverandering is de kans op heel zware neerslag en overstromingen toegenomen. 36% van de Gentse oppervlakte in 2015 is afgedekt en zo goed als waterondoorlatend (= verhardingsgraad)¹¹. De gebieden langs de Leie en Bovenschelde lopen in Gent het meest risico op wateroverlast. Al zijn overstromingen langs waterlopen niet het grootste probleem. Bij hevige regenval is het vooral de riolering die de grote toevoer van water niet zal kunnen slikken¹².
- De stedelijke noden op het vlak van circulairiteit zijn in te passen in de bredere maatschappelijke uitdagingen. Circulaire strategieën zijn nodig om de emissiekloof te helpen dichten. Naar schatting komt 60 % van de totale Vlaamse broeikasgasuitstoot van materiaalgerelateerde activiteiten. De uitdaging is om het gebruik van primaire grondstoffen te verminderen, en materialen en producten langer in de kringloop te houden.. Studies zoals ‘Circulaire economie: Lokaal en Sociaal’ en ‘Samen circulair’ schetsen mogelijkheden voor enerzijds de rol van sociale economie en anderzijds de rol van de Stad

¹⁰ Stad Gent, Groendienst.

¹¹ Statistiek Vlaanderen. De droogtestudie (in opdracht van Stad Gent, uitgevoerd door Sumaqua in 2021) verwijst naar een meer gedetailleerde studie van Informatie Vlaanderen uit 2018 die o.a. ok rekening houdt met overhangend groen gaf een verhardingsgraad van 41% aan. Door de aanwezigheid van de haven is de verhardingsgraad hoger dan in andere centrumsteden.

¹² Kwetsbaarheidsanalyse wateroverlast Gent, 2021, uitgevoerd door UGent, Arcadis en KULeuven.

om de transitie te ondersteunen en te versnellen. Er is nood aan meer stedelijke initiatieven rond circulaire economie die de studies omzetten in goede praktijkvoorbeelden.

- Eén op vijf Gentenaars leeft in een situatie van armoede en sociale uitsluiting. Kinderen en ouderen lopen een groter risico op armoede. In 2018 werd ongeveer 14,1% van de (Belgische) huishoudens getroffen door gemeten energiearmoede (=een energiefactuur die te hoog was in vergelijking met het beschikbaar inkomen (na aftrek van de woonlasten)¹³. Vooral huurders worden duidelijk meer dan eigenaars getroffen door energiearmoede. Ze hebben maar beperkte mogelijkheden om iets te veranderen aan de keuze van energiebronnen of om de energieprestaties van hun woning of hun belangrijkste installaties te verbeteren.

DIGITALISERING

De Covid-19 crisis heeft het stijgende belang van digitalisering alleen maar versneld en de noden nog meer versterkt.

- Gent kent op het vlak van werk¹⁴ en onderwijs¹⁵ een aantal klassieke uitdagingen als grootstad. Hoewel het EFRO programma niet inzet op algemene skills, is er wel aansluiting met digitalisering. Het gebrek aan digitale vaardigheden is immers een belangrijke vaststelling bij deze klassieke arbeidsmarkt- en onderwijsuitdagingen. De Covid-19 crisis heeft de nood aan transformatie van de arbeidsmarkt duidelijk gemaakt. Met Covid-19 als versnellende factor, is de nood hoog aan competenties om de digitale transformatie te realiseren. Een pijnpunt is dat 39% van de Belgische actieve bevolking het basisniveau van digitale vaardigheden niet haalt. Er is dus nood aan investeringen in en verduurzaming van digitalisering op werk- en onderwijsvlak.
- De stedelijke dienstverlening heeft een nieuw digitaal aanbod waardoor we als stadsorganisatie ook digitaal versnellen. Digitale loketten zijn de norm geworden en de dienstprocessen zijn in versnelde mate gedigitaliseerd. Dit is op zich positieve evolutie, maar vraagt ook aandacht voor duurzame digitalisering en de overbrugging van de digitale kloof, dus ook differentiatie in het aanbod. Niet alle dienstverlening leent zich immers voor digitalisering en digitalisering lost lang niet alles op. Door de versnelde digitale shift dreigen vooral kwetsbare burgers nog meer uitgesloten te worden.

3.2.2.2 Kansen

RUIMTE: mobiliteit – wonen – leefkwaliteit

Stad Gent beschikt over een structuurvisie 2030 – Ruimte voor Gent¹⁶ dat als kompas fungeert voor alle ruimtelijke ingrepen en dat zich op een aantal ruimtelijke en maatschappelijke uitdagingen richt

---

¹³ Energiebarometer, KBS, 2020. Dit zijn cijfers voor België. Er zijn geen specifieke cijfers voor Gent beschikbaar.

¹⁴ In 2020 bedroeg de werkzoekendengraad 10,96% (bron: Arvastat, VDAB). Voor de werkzaamheidsgraad (20 – 64 jaar) dateren de meest recente cijfers van 2019, zijnde 72% (bron: Vlaamse Arbeidsrekening via Steunpunt Werk | provincies.incijfers.be) . Er is dus een relatief lage werkzaamheidsgraad, gecombineerd met een relatief hoge werkzoekendengraad. Er is verder ook een mismatch tussen vraag en aanbod. Er zijn heel wat knelpuntberoepen waarvoor vacatures met moeite ingevuld raken, vooral technische beroepen. Eveneens aan de vraagzijde is er een probleem: men verwacht te hoge skills van de kandidaten.

¹⁵ In 2020 was de schoolse vertraging 20% in het lager onderwijs en 7,3% in het secundair onderwijs. In vergelijking met Vlaanderen blijven die cijfers nog altijd heel hoog: in 2020 was het Vlaams gemiddelde 11,5% voor het lager en 4,4% voor het secundair onderwijs.

¹⁶ Ruimte voor Gent is de geïntegreerde visie op ruimtelijke ontwikkeling in de Stad. Deze visie vindt aansluiting met verschillende beleidsnota's zoals Beleidsnota Ruimtelijke Planning, Stadsontwikkeling en Stedelijke vernieuwing -

die van belang zijn bij de vorming van onze stad. Deze geïntegreerde ruimtelijke visie vindt aansluiting bij verschillende beleidsnota's die samen inspelen op bovenvermelde noden:

- We stimuleren het hergebruik van bestaande bebouwing en verharding, alsook het multifunctioneel en veranderingsgericht bouwen bij eigen stadsontwikkelingsprojecten, maar ook als visie bij verdere herbestemming van kerken en onderbenutte historische gebouwen in de binnenstad.
- In de stadsvernieuwingsprojecten is de energietransitie al aan de gang zoals verwarmingsnet in Tondelier en met het Zawent project in de Oude Dokken. De andere stadsvernieuwingsprojecten leren hieruit en gaan nog verder in de energietransitie. We waken erover dat deze energietransitie voor iedereen toegankelijk en betaalbaar is. Muide-Meulestede en Mariakerke zijn de pilotowijken voor de overschakeling naar gasloos wonen voor bestaande woonwijken.
- Nieuwe wijken worden fossielvrij en circulair ontworpen en gebouwd
- Nieuwbouwwijken worden niet meer op aardgas aangesloten. We breiden het bestaande verwarmingsnet uit en verduurzamen het en zorgen voor nieuwe netten, zodat de restwarmte van industriële processen of afvalverwerking kan dienen om gebouwen te verwarmen. Ook andere alternatieven zoals energie uit zon en bodem worden volop benut (zie ook verder bij Klimaat).
- Het stedenbouwkundig instrument 'Bouwblokvisie vergroenen en verweven' zal een eerste geïntegreerde verwevingstoets creëren om de woondruk in de kernstad niet verder te laten toenemen. Dit instrument voorziet in een ruimtelijk kader, dat bestaande bouwblokken optimaliseert en ontpit door in de binnenruimte van het bouwblok open ruimte te creëren. We kiezen er resoluut voor om in de kernstad vooral te verweven, te vernieuwen en te verluchten. Ruimteneutraliteit sluit daar nauw bij aan. De totale hoeveelheid harde bestemmingen kan dan niet meer toenemen. Als we nog ergens een nieuwe harde bestemming toelaten, dan moet er op een andere plek verdwijnen. Deze keuzes houden in dat we ons meer gaan richten op intensief ruimtegebruik, verdichten en ruimte delen, want als we de oppervlakte efficiënter gebruiken, dan vermindert de ruimtebehoefte.
- Verdere uitbreiding van de ambities op het vlak van stadsvernieuwing. Enerzijds afwerking van de al lopende stadsvernieuwingsprojecten Rabot, anderzijds uitvoering van die stadsvernieuwingsprojecten
- de inzet op combimobiliteit waarbij we o.a. aandacht hebben voor de toevoeging van mobipunten en datagedreven mobiliteitsinformatie. Zie ook bij KLIMAAT voor fietsinfrastructuur en stedelijke logistiek.

GROEN

De beleidsnota Openbaar Groen spreekt over een zogenaamde 'groennorm' die Stad Gent stap voor stap wil realiseren. Verder werken we aan een klimaatrobuuste stad met adaptieve maatregelen.

Volgende acties dragen hiertoe bij:

- De inzet op groen op kleine schaal en vergroening straatbeeld waarbij we de aanleg van geveltuinen maximaal willen stimuleren (1.500 m² per jaar) en zelf voorzien in extra bomen

en groen langs straten en pleinen. Er is ook ruimte voor experiment zoals 'tuinstraten' waarbij burgers de kans krijgen om het straatbeeld (mee) te vergroenen.

- De inrichting en herinrichting van woongroen: kleine parkjes en ontmoetingspleintjes dicht bij huis noemen we woongroen. Elke Gentenaar zou op maximaal 150 meter van zijn huis van zo'n stukje groen moeten kunnen genieten. De doelstelling is om deze legislatuur minstens 10 hectare woongroen (opnieuw) in te richten¹⁷.
- De inrichting en herinrichting van wijkparken: het stadsbestuur engageerde zich om elke Gentenaar minstens 10 m² wijkpark (min. 1 ha groot¹⁸.) op maximaal 400 meter van huis aan te bieden.
- De inrichting van de groenpolen als grote parkgebieden: in een stad hebben we ook grote stadsparken nodig, zogenaamde groenpolen. In die gebieden is er enerzijds ruimte voor natuurontwikkeling en veel nieuw bos en anderzijds voor recreatie op stadsniveau.
- Vergroening van scholen
- Realisatie van de groenklimaatassen: deze vormen een recreatieve, ecologische en landschappelijke verbinding tussen het buitengebied en het stadscentrum. Ze brengen het groen tot diep in de stad, zorgen voor verkoeling en verluchting, temperen het hitte-eilandeffect en gaan wateroverlast en verdroging tegen. De Stad Gent tekende acht groenklimaatassen uit, waarlangs ook de groenpolen liggen.
- Realisatie van groene oevers en eilanden: de waterlopen in Gent verbinden het buitengebied met de binnenstad en zorgen voor een verkoelend effect. Om het groene karakter van de Gentse waterlopen te versterken leggen we groene oevers en eilanden aan. De gezamenlijke beleidsvisie 'Water in de stad' van de Stad Gent en De Vlaamse Waterweg heeft al een aantal locaties vastgelegd waar groene oevers kunnen worden ingericht.

KLIMAAT

Het klimaatplan 2020-2025 is het derde Gentse klimaatplan. Dit plan heeft raakvlakken met heel wat beleidsdomeinen en ook een aantal beleidsnota's. Volgende domeinen bieden kansen ihkv GTI strategie, met waar mogelijk aanduiding raakvlakken met ander beleidsnota's:

- Energiezuinig wonen:
  - o begeleiding bij energiezuinige ingrepen bij Gentse woningen door de werking van de Energiecentrale sterk uit te breiden (zie ook beleidsnota Wonen)
  - o De oprichting van een rollend klimaatfonds om energierenovaties haalbaar te maken voor meer Gentenaars.
  - o Ondersteuning van initiatieven voor collectieve renovaties
  - o Aanpak van energiearmoede door begeleiding van noodkopers, ondersteuning voor meer energiezuinige appartementen en (ver)huurwoningen en investering in meer energiezuinige sociale huisvesting
  - o Energetische renovatie van waardevolle gebouwen met oog voor balans tussen CO₂ neutraliteit en het behoud van hun erfgoedwaarde.
- Hernieuwbare energie:
  - o Zon: verdubbeling van het aantal zonnepanelen tegen 2025 via begeleiding/advies, energieleningen en ook eigen realisaties op gebouwen Groep Gent (zie ook beleidsnota Facility Management)

---

¹⁷ Zie projectenlijst p.14 in beleidsnota Openbaar Groen

¹⁸ Zie lijst van geplande wijkparken in de Beleidsnota Openbaar Groen op p. 15.

- Wind: kansen van klein- en midschalige windenergie verkennen.
- Gasloze wijken: naast sensibilisatie, advies, begeleiding en energieleningen wil Stad Gent ook lokale energiegemeenschappen faciliteren (zie ook bij RUIMTE).
- Verduurzaming en uitbreiding warmtenetten
- Bedrijven en tertiaire sector:
  - Ondersteuning Gentse bedrijven en organisaties met een uitgebreid gebouwenpatrimonium in de opmaak van een langetermijnstrategie voor klimaatneutraliteit van hun gebouwen
  - Stad als voorbeeld: energiebesparing in het eigen patrimonium. De beleidsnota Facility Management voorziet om minstens 3% energiebesparing per jaar te realiseren in de gebouwen van de Groep Gent en tegen 2050 100% verwarmd en gekoeld door met hernieuwbare energie o.a. potentieel groene warmte onderzoeken in stadspatrimonium en/of aansluiting op warmtenetten.
- Transport:
  - Maatregelen om modal split te realiseren o.a. korte en veilige voetgangersroutes en bewegwijzering en verbetering zowel voetpaden als het fietsnetwerk, fietsinfrastructuur, ... Zie ook het mobiliteitsplan van Stad Gent en voor verduurzaming dienstverplaatsing binnen de eigen organisatie zie ook beleidsnota Facility Management.
  - Verdere uitbouw rond stadsdistributie (zie ook beleidsnota Economie)
  - de beleidsnota Toerisme en de beleidsvisie 'Water in de stad' zetten in op de uitbouw van een volwaardig aanbod gemeenschappelijk vervoer over water, met o.a. de verdere uitbouw van het hop-on-hop-off systeem.
- Circulaire economie:
  - Circulaire oplossingen voor stadsuitdagingen o.a. circulair materialenbeheer, proeftuinen voor circulaire projecten (zie ook beleidsnota Facility Management en beleidsnota economie)
  - versterking van (kleinschalige) circulaire initiatieven in het stadsweefsel zoals repair cafés, ook als plaats voor ontmoeting en opportuniteit om digitale kloof te dichten (zie ook beleidsnota Wijkbeleid en Participatie en zie ook beleidsnota economie)
  - onderzoek naar circulaire hub en scan
  - circulair aankopen door Stad Gent (zie ook beleidsnota Facility Management)
  - proefprojecten rond circulair bouwen, ook binnen het eigen stadspatrimonium (zie ook beleidsnota Facility Management)
  - de uitbouw van nieuwe markten en activiteiten voor sociale economie, onder andere in de circulaire economie zoals de opmaak van een businessplan voor het hergebruik van bouwmaterialen, samenwerking met lokale designers voor productontwikkeling en de verkenning van nieuwe afzetmarkten (zie beleidsnota Werk en sociale economie)
  - Klimaatadaptatie: naast de kansen vermeld bij ruimte en groen voorziet het klimaatplan nog in proefprojecten rond klimaatadaptatie en de inzet van het stadspatrimonium om nieuwe technieken voor klimaatadaptatie uit te testen op gebouwniveau (zie ook beleidsnota Facility Management)

DIGITALISERING

Data en digitalisering is een transversaal thema binnen het Gentse beleid (zie [beleidsnota 'Data, digitalisering en innovatie'](#)). De investering in verdere digitalisering van onze stad is cruciaal om het welzijn en de kwaliteit van ons samenleven te versterken voor alle Gentenaren. Er zijn drie brede prioritaire domeinen: gezondheid, onderwijs en Klimaat. Volgende sporen zijn uitgezet:

Spoor 1: samen durven we innoveren

Dit spoor zet in op samenwerking met burgers, onderwijs- en kennisinstellingen en andere overheidsinstellingen.

Spoor 2: data als fundament

Als we (meer dan) een slimme stad willen worden, kunnen we niet achterblijven om de grote waarde van de vele beschikbare data en informatie maximaal te benutten om de stedelijke maatschappelijke uitdagingen aan te gaan, gefundeerde beleidsbeslissingen te nemen en de interne werking van de stad beter te laten verlopen.

Volgende acties spelen in op de bovenvermelde noden:

- De stapsgewijze uitbouw van een bruikbare 'Digital Twin' om de stad virtueel na te bouwen en enkel gebruikerscases uit te testen binnen een specifiek gebied zoals drukte in de stad en stadslogistiek
- Verdere uitbouw van het vernieuwde open dataportaal
- Uniform beheer van de variatie in bronnen en partners via een 'Urban Data Platform' (= data bruikbaar maken) en City Dashboard (= relevante inzichten samenbrengen als springplank voor een Gentse Digital Twin)

Ook acties uit andere beleidsnota sluiten aan bij dit spoor:

- De [beleidsnota Facility Management](#) voorziet in de implementatie van een energiemanagementsysteem in onze werking rond het eigen stadspatrimonium.
- In de [beleidsnota Wijkbeleid en Participatie](#) is een actie opgenomen rond laagdrempelige digitale participatie.
- Data als basis voor het beleid in de [beleidsnota Proper Gent](#), met analyse van de al verzamelde data rond sluikestort (zoals het aantal meldingen, (type) locaties, gewichten...) in combinatie met andere beschikbare data over de demografische spreiding, sociaaleconomische factoren, looproutes, scholen, vuilnisbakken...
- De [beleidsnota Lucht en Geluid](#) wil de monitoring van de luchtkwaliteit verbeteren door o.a. te experimenteren met nieuwe meettechnieken zoals sensoren en verdere datacaptatie van zowel meetresultaten als andere databronnen zoals verkeersinformatie.
- De [beleidsnota Economie](#) wil blijvend werk maken van de datacollectie, -analyse en -ontsluiting over de Gentse handel en horeca om op die manier trends sneller te kunnen detecteren en het stedelijk beleid hierop aan te passen

Spoor 3: technologie als slimme schakel

We laten de ICT-dienstverlening mee evolueren met de digitale omgeving en waarborgen een permanente en vlotte samenwerking tussen processen, data, toepassingen, services en infrastructuur door een geïntegreerde architectuur.

We leggen de prioritaire strategische focus op toepassingen binnen de levensdomeinen gezondheid, onderwijs, en klimaat.

Volgende acties sluiten aan bij de bovenvermelde noden:

- We zorgen voor een goede infrastructuur: onze veilige, betrouwbare en schaalbare omgevingen zijn een fundament voor een méér dan slim Gent
- Specialisatie in nieuwe technologische mogelijkheden voor data-analyse en machine learning
- Onderzoek naar en gebruik van de mogelijkheden van Robot Proces Automation voor vastomlijnde repetitieve taken in processen binnen de ondersteunende departementen.
- Gebruik van artificiële intelligentie om de dienstverlening te verbeteren, besluitvorming transparanter te maken en participatie te bevorderen

Spoor 4: een drempelloze dienstverlening

Dit spoor sluit nauw aan bij de beleidsnota Publiekszaken. Volgende principes staan centraal: gebruiksvriendelijkheid als uitgangspunt, ondersteuning en inclusie en een groter digitaal aanbod.

De beleidsnota 'Data, digitalisering en innovatie' formuleert volgende acties die aansluiting vinden bij de bovenvermelde noden:

- Inzet op proactieve dienstverlening of automatische rechtentoekenning. Dit houdt in dat als we op basis van beschikbare en consulteerbare data vaststellen dat iemand recht heeft op een bepaalde dienstverlening, we deze automatisch geven zodat de persoon deze niet zelf hoeft aan te vragen.
- Verdere uitbouw van digitaal inclusieve wijken (zie ook beleidsnota Werk en Sociale Economie waarbij ook aandacht is voor de wegwerking van drempels naar en op de werkvloer¹⁹ en vertrekt van de vaststelling dat heel wat mensen vandaag onvoldoende digitale basisvaardigheden)
- op het gebruik van data en User Experience (UX) methodologieën in alle projecten.
- We plaatsen de klant centraal in zijn beleving van de digitale dienstverlening. We starten met E-inclusion by design.

De beleidsnota Publiekszaken voorziet in een uitbreiding van de digitale dienstverlening. Er is ook aandacht voor toegankelijkheid. We willen werken ook aan een inclusief Gent waarbij we kinderen digitaal vaardig en mediawijs willen maken. De e-inclusiewerking van Stad Gent en District09 engageert zich om een grootschalig hefboomproject op te starten rond ICT en mediawijsheid in onderwijs. Op deze manier maken we onze scholen, kinderen, leerkrachten en ouders klaar voor het digitale heden (cfr uitrol digipunten).

---

¹⁹ Tewerkstelling is geen onderdeel van het EFRO programma en hoort thuis binnen ESF Vlaanderen (Europees Sociaal Fonds). Om die reden zoomt deze nota niet verder in op tewerkstellingskansen, wel op die kansen die een link hebben met het EFRO programma zoals infrastructuur ihkv digitalisering

3.2.3 Beschrijving van een geïntegreerde aanpak van deze noden en kansen

Vanuit Stad Gent wensen wij te vertrekken van bestaande strategische documenten²⁰. Aan de basis van het meerjarenplan 2020-2025 lag een grondig debat en een doordacht traject met volgende mijlpalen:

Gent Over Morgen 2017-2018	Ambtelijk inspiratiedocument met beleidsopties voor de nieuwe bestuursploeg
Bestuursakkoord december 2018	Politiek document met hoofdthema's van de bestuursploeg voor de bestuursperiode 2020-2025
Missie maart 2019	Het bestuursakkoord vormt de basis voor de missie van Gent. De missie vertelt welke richting we uit willen met Gent.
Meerjarenplan december 2019	Concretisering van de hoofdthema's voor de bestuursperiode 2020-2025: wat willen bereiken, wie werkt daaraan mee en hoeveel geld zetten we daarvoor in de komende 6 jaar.
Beleidsnota's 2020	Elke schepen schrijft een beleidsnota voor zijn of haar bevoegdheden. De beleidsnota beschrijft in detail wat de schepen wil realiseren de komende 6 jaar.

Het meerjarenplan vertrok van de missie van Stad Gent:

Gent is een fiere stad waar mensen graag wonen, werken en genieten. Een stad die ademt en laat ademen. Iedereen is er even veel anders en even veel Gentenaar. Kinderen krijgen hier ruimte om te groeien. Mensen krijgen de kans om hun talenten te ontplooiën. In Gent ondernemen en experimenteren we. Met de blik gericht op de wereld.

Wij creëren de stad samen. En maken voor de volgende generaties de omslag naar een nog beter Gent.

Uit deze missie vloeiden 20 strategische doelstellingen voort en 134 (programma-) operationele doelstellingen om Gent voor te bereiden op de toekomst. Die doelstellingen werden gebundeld onder 4 thema's:

- Toekomstgericht ontwikkelen
- Stad van kansen
- Samenleven en beleven
- Stad door en voor Gentenaars

Het meerjarenplan is het instrument om de maatschappelijke uitdagingen te vertalen naar een plan dat werkt binnen de organisatiestructuur. Het stimuleert samenwerking en creëert eigenaarschap en

²⁰ Bestuursakkoord: [https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/Bestuursakkoord Gent 2019-2024.pdf](https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/Bestuursakkoord%20Gent%202019-2024.pdf) en beleidsnota's: <https://stad.gent/nl/over-gent-en-het-stadsbestuur/stadsbestuur/wat-doet-het-bestuur/meerjarenplan-en-beleidsnotas-2020-2025/beleidsnotas-2020-2025>

kwam tot stand via een geïntegreerde aanpak. Het zet de krijtlijnen uit voor de bestuursperiode 2020-2025.

De beleidsnota's kaderen in de strategie van de Stad en hebben het bestuursakkoord en het meerjarenplan als vertrekpunt. Al van bij het begin van de opmaak van de beleidsnota's koos het stadsbestuur voor een participatieve aanpak (zie meer info bij betrokkenheid stakeholders). De invulling van deze beleidsnota's gebeurde dus bottom-up.

Het meerjarenplan en de beleidsnota's zijn de twee strategische documenten die de basis vormen voor de GTI strategie Gent. Gezien de beperkte middelen voor duurzame stedelijke ontwikkeling, de integratie van het stedelijke luik in de slimme en duurzame prioriteit en de aandachtspunten geformuleerd in art. 11 van de EFRO verordening is er nood aan verdere afbakening binnen de GTI strategie. Hiervoor formuleren we een aantal principes waaraan acties in het kader van duurzame stedelijke ontwikkeling minimaal moeten beantwoorden. Terzelfdertijd verfijnt de strategie op thematisch niveau.

3.2.4 Afbakening duurzame stedelijke ontwikkeling

Aangezien duurzame stedelijke ontwikkeling geen aparte prioriteit meer is in het EFRO programma 2021-2027 en er evenmin afzonderlijke specifieke doelstellingen zijn opgenomen, is het noodzakelijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen de reguliere EFRO oproepen en het stedelijk luik. Projecten zullen een duidelijk aantoonbare stedelijke invalshoek moeten hebben en inspelen op de stedelijke uitdagingen. Additionaliteit met het reguliere luik binnen het EFRO programma en/of andere bestaande subsidieprogramma's is eveneens belangrijk.

- Acties in het kader van de GTI strategie Gent moeten beantwoorden aan volgende principes:
- Rechtstreekse impact hebben op het leven van zoveel mogelijk Gentenaars
- Maximaal gericht zijn op de verbetering van de leefbaarheid in de Stad, specifiek in de 25 wijken maw toekomstgerichte ontwikkeling op wijkniveau
- Een brede doelgroep bereiken en bij voorkeur betrekken bij de verschillende fasen van de uitwerking van de actie maw voor en door Gentenaars

- Brede en laagdrempelige toegankelijkheid
- Bij voorkeur functionele verwevenheid versterken in de Stad
- Sterk bijdragen tot de versterking van het stedelijk beleid en/of dienstverlening
- Aansluiting vinden bij de hieronder geformuleerde thema's

Deze principes zetten de Gentenaar centraal en zullen ervoor zorgen dat de gerealiseerde projecten bijdragen aan Europa dichterbij de burger brengen. Met bovenstaande principes in het achterhoofd zet de GTI strategie Gent in op volgende thema's, met telkens vermelding van de link met het EFRO programma (prioriteit = P en specifieke doelstelling = SD)²¹:

Thema	Voorbeeldacties
Digitalisering & vaardigheden (P2.A.1 SD 1.2 & SD 1.4)	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling van digitale toepassingen die de stedelijke dienstverlening op een hoger niveau tillen en voorbereidend/uitvoerend beleid ondersteunen/onderbouwen - Acties die bijdragen tot e-inclusie - De realisatie van opleidings- en digitale onderwijsinfrastructuur voor technologische profielen en/of de ontwikkeling van digitale vaardigheden met als doel de digitale kloof te dichten en de stap te zetten naar sociale inclusie op de werkvloer (inclusief sociale economie).
Slim ruimtegebruik & sociale innovatie (P2.A.1 SD 1.1)	<ul style="list-style-type: none"> - Acties die inzet op slim verdichten, dichtgeslibde ruimtes opmaken ('verluchten') en functies slim verweven in de stad - Wijkgerichte stadsvernieuwingsprogramma's die ervoor zorgen dat de integrale leefkwaliteit van de wijken verbetert
Klimaatadaptatie (P2.A.2 SD 2.4)	<ul style="list-style-type: none"> - Acties die de groenblauwe ruggengraat versterken in de stad zoals verdere ontwikkeling groenklimaatassen, wijkparken, woongroen, groene oevers en eilanden, vergroening speelplaatsen en groendaken schoolgebouwen - Acties die ruimte voor water voorzien tegen klimaatopwarming, droogte en wateroverlast zoals de opvang van hemelwater, waterbuffering op wijkniveau, ontharding - Kleinschalige proefprojecten rond vernieuwende klimaatadaptatiemaatregelen - Acties die technieken voor klimaatadaptatie uittesten op stadspatrimonium - Uitvoering voorbeeldprojecten klimaatadaptatie op openbaar domein - Klimaatrobuuste stadsontwikkelingsprojecten en stadspatrimonium
Energie-efficiëntie (P2.A.2 SD 2.1)	<ul style="list-style-type: none"> - Acties die voorzien in individuele/wijkgerichte procesbegeleiding bij renovaties bij diverse doelgroepen en/of met aandacht voor de aanpak van energie-armoede - Pilotprojecten rond innovatie lokale productietechnieken - Innovatieve renovatie van sociale huurwoningen - Acties die de uitbouw van lokale energiegemeenschappen faciliteren
Hernieuwbare energie (P2.A.2 SD 2.2)	<ul style="list-style-type: none"> - Pilotprojecten rond HE, sturing en opslag in de wijk en op stadspatrimonium - Aanleg van warmtenetten in de wijk en op stadspatrimonium
Mobiliteit (P2.A.2 SD 2.8)	<ul style="list-style-type: none"> - Acties die mogelijkheden rond watervervoer uittesten - Pilotprojecten rond stadsdistributie - Verdere uitbouw van voetgangersinfrastructuur

²¹ De beschreven principes en thema's ihkv de afbakening van duurzame stedelijke ontwikkeling zijn opgesteld in 2021. In het geval van bijsturing van het stedelijk beleid (cfr aanpak beleidsnota's) kunnen deze eveneens aangepast worden. De SG stedelijke ontwikkeling Gent is hiervoor bevoegd. Voor niet-locatie gebonden investeringen verwachten we een maximaal stadsbreed bereik van Gentenaars. Bij meer locatiegebonden projecten in specifieke stadsdelen en -sites is de impact te interpreteren in het afgebakende gebied (zie gebiedsomschrijving).

	<ul style="list-style-type: none"> - Acties in het kader van de wijkmobiliteitsplannen - Acties die deelmobiliteit stimuleren - Kleinschalige projecten rond fietsinfrastructuur zoals fietsparkeren
<p>Stedelijke circulariteit (P2.A.1 SD 1.1 en SD 1.4 & P2.A.2 SD 2.1)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalige circulaire initiatieven in het stadsweefsel zoals lokale materiaalstromen, circulair bouwen, circulaire ruimte, circulaire maakplekken, ... zowel op wijkniveau als op stadspatrimonium/-organisatie

4 LINKEN MET HET PROGRAMMA EFRO VLAANDEREN 2021- 2027

Alle projecten in het kader van de GTI duurzame stedelijke ontwikkeling moeten inpasbaar zijn in zowel het programma EFRO Vlaanderen 2021-2027 als de GTI Duurzame stedelijke ontwikkeling. Wat het EFRO programma 2021-2027 betreft, betekent dit dat projecten bijdragen tot het bereiken van één van de specifieke doelstellingen, inclusief de daaraan verbonden indicatoren en eveneens beantwoorden aan alle criteria en vereisten zoals bepaald in het programma.

4.1 PRIORITEIT 1 (2.A.1): EEN COMPETITIEVER EN SLIMMER EUROPA DOOR DE BEVORDERING VAN INNOVATIEVE EN SLIMME ECONOMISCHE TRANSFORMATIE EN REGIONALE ICT-CONNECTIVITEIT

De prioriteit 'Slim Vlaanderen' is sterk geënt op de Vlaamse Slimme Specialisatiestrategie. De 10 prioritaire domeinen van die strategie vinden niet altijd een-op-een aansluiting bij de stedelijke prioriteiten. Er zijn uiteraard raakvlakken met stedelijke ontwikkeling, zij het wel dat de invulling van deze prioriteit binnen de GTI prioritair vertrekt vanuit de stedelijke noden en kansen en dus innovatie benadert vanuit stedelijke invalshoek. De realisatie van louter onderzoeksinfrastructuur hoort niet thuis in de stedelijke strategie. Projecten binnen deze prioriteit dienen dus ook aansluiting te vinden met de principes en thema's zoals beschreven in 3.1 en 3.2 en terzelfdertijd innovatief genoeg zijn om maximaal de link te bewaren met de opzet van deze prioriteit zoals beschreven in het EFRO-programma.

In de tabellen bij 3.1.4 (Antwerpen) en 3.2.4 (Gent) is bij elk thema de link met de prioriteit en specifieke doelstelling (SD) vermeld.

4.2 PRIORITEIT 2 (2.A.2): EEN DUURZAMER EN MEER CO₂ NEUTRAAL VLAANDEREN

De GTI-strategie versterkt de prioriteit 'Duurzaam Vlaanderen' en zorgt door de stedelijke invalshoek voor een complementaire invulling van deze prioriteit. Omwille van het beperkte budget mikt de GTI-strategie op acties die sterk verankerd zijn in het stedelijke weefsel en bijdragen tot de versterking van het stedelijk beleid. Ook bij deze projecten is het belangrijk om in te spelen op de bij 3.1.4 en 3.2.4 geformuleerde principes en acties.

In de tabellen bij 3.1.4 (Antwerpen) en 3.2.4 (Gent) is bij elk thema de link met de prioriteit en specifieke doelstelling (SD) vermeld.

5 BESCHRIJVING VAN DE BETROKKENHEID VAN DE LOKALE STAKEHOLDERS

5.1 ANTWERPEN

Het bevragen van de bevolking via participatie is een troef voor de besluitvorming in de stad Antwerpen. Een goede beleidsvoorbereiding vertrekt vanuit een goed inzicht in de wensen, noden, vragen en belangen van de betrokken stakeholders. Dit betekent dat participatie-acties dermate aantrekkelijk en toegankelijk moeten zijn dat ze een zo breed en zo representatief mogelijk beeld opleveren van wat er leeft bij de verschillende stakeholders.

De laatste stap in een besluitvormingsproces blijft echter hoe dan ook de politieke keuze. Het primaat van de politiek blijft voorop staan en de regels van de representatieve democratie worden gerespecteerd. Bij elk participatietraject dient op het niveau van de boodschap te worden gekaderd hoe de verschillende participatie-acties uiteindelijk bijdragen tot de laatste stap in het besluitvormingsproces: de politieke keuze.

Voor grote stadsontwikkelingsprojecten wordt via inspraak draagvlak gecreëerd. Draagvlak bestaat minimaal uit begrip voor een bepaald project. In een maximale interpretatie kan ook actieve en constructieve betrokkenheid gezien worden als draagvlak.

Communicatie – en bij uitbreiding participatie – dient te focussen op verschillende doelgroepen en stakeholders. Dit betekent dat er bij de uitwerking van inspraakacties niet alleen op bewoners wordt gefocust, maar ook op ondernemers, passanten, recreanten en studenten. Belangrijk hierbij is dat er wordt gewaakt over de representativiteit van de insprekende of participerende stakeholders. Met een goede marketing en communicatie mikken we op de vier B's: bewoners, bedrijven, bezoekers en brains. De Antwerpenaren blijven we goed informeren over wat er reilt en zeilt in onze stad. Met een doelgerichte citymarketing nodigen we de rest van de wereld uit om Antwerpen te bezoeken, er te studeren en of te werken. De troeven van de stad en het merk Antwerpen worden maximaal gepromoot.

Op basis een aantal succesvolle participatietrajecten voor zulke projecten zijn er minstens vier factoren te bepalen die hun succes verklaren:

- de mate van geïnformeerdheid van de verschillende stakeholders; te verbreden dankzij een kwaliteitsvol informatietraject;
- de mate waarin zoveel mogelijk verschillende stakeholders werden aangesproken; te bereiken door een mix van offline en online participatie-instrumenten;
- de mate van interactie tussen de verschillende stakeholders; door te focussen op de argumenten om te kiezen voor een bepaald voorstel en minder op de voorstellen zelf;
- de mate waarin wordt teruggekoppeld over het participatietraject, het besluitvormingsproces en de uiteindelijke beleidsbeslissing; door volledig en transparant te communiceren over het gelopen traject in relatie tot de genomen beslissing.

De input voor het te ontwikkelen beleid dient te bestaan uit de wensen, vragen, noden, belangen van een zo breed, divers en representatief mogelijke groep stakeholders. Vandaag wordt participatie in de hoofden van mensen nog vaak gekoppeld aan de grote hoorzittingen met panel en publiek. Nochtans is dit maar een deel van de mogelijkheden om stakeholders te betrekken bij het beleid. We streven er steeds naar om per project en per fase de meest aangewezen methodieken te gebruiken, van online enquête tot klankbordgroep, van digitaal forum tot infostand op de locatie. Met

participatie-initiatieven moeten we immers nog veel meer inzetten op activiteiten buiten de vergaderzalen, om zo meer mensen te bereiken.

De stad Antwerpen beschikt dus over eigen kanalen en methodieken om stakeholders te betrekken bij het beleid. De stakeholders zijn ook vertrouwd met die kanalen. We kiezen ervoor om ook in het kader van de GTI-strategie onze vertrouwde kanalen in te zetten in plaats van de stakeholders te laten zetelen in de stuurgroep.

5.2 GENT

Participatie is een rode draad doorheen het Gentse beleid. Het stadsbestuur bekrachtigde de participatieve aanpak bij de opmaak van de beleidsnota's in een engagementsverklaring. Het Gentse college van burgemeester en schepenen kiest er nadrukkelijk voor om de uitdagingen waarvoor de Stad staat, samen met partners -Gentenaars, Gentse academici, bedrijven en het brede middenveld- op te nemen. Zij moeten alle kansen krijgen om hun wijk en onze stad mee vorm te geven. Dit engagement stopt niet na de goedkeuring van de beleidsnota's. Ook tijdens de bestuursperiode zal het college met regelmaat participatie bij het beleid organiseren en evaluatie voorzien die tussentijdse bijsturing mogelijk maakt.

Dit engagement zal ervoor zorgen dat er een continue wisselwerking blijft tussen stedelijke diensten, het stadsbestuur en de lokale stedelijke stakeholders, ook in het kader van deze GTI strategie. De dienst beleidsparticipatie organiseert al ruim 20 jaar participatie voor én met de Gentenaar met focus op de wijken en dit over alle thema's heen. Doorheen de jaren ontwikkelde de dienst een brede staalkaart van werkwijzen en instrumenten, waaronder participatieplatform, wijkbudget, enz.

Sinds kort is er een participatiepunt opgericht dat stadsdiensten ondersteunt om kwaliteitsvolle participatieve acties en processen te realiseren in samenwerking met de Gentenaar. Kortom, de betrokkenheid van lokale stakeholders is sterk ingeburgerd en ingebed in de stadsorganisatie.

6 BIJLAGEN

6.1 ANTWERPEN

Bijlage 1: beleidsplannen

- [Bestuursakkoord stad Antwerpen 2019-2024](#)
- [Klimaatplan 2030](#)
- [Groenplan](#)
- [Waterplan \(en droogtestudie\)](#)
- [De digitale toekomst van Antwerpen](#)

Bijlage 2: meerjarenplan

- [meerjarenplan 2020-2025](#)

6.2 GENT

Bijlage 1: [weblink naar beleidsnota's](#)

Bijlage 2: [weblink naar het meerjarenplan](#)